

DRUHÁ

ČÍTANKA

PRE

II-HÚ, PRÍPADNE III-TIU TRIEDU

ŠKÔL EV. A. V. SLOVENSKÝCH.

SOSTAVIL

JÁN BELLA,

UČITEL' V B.-ČABE.

V BÉKÉŠ-ČABE.

NÁKLADOM LUDVIKA LEPAĎE.

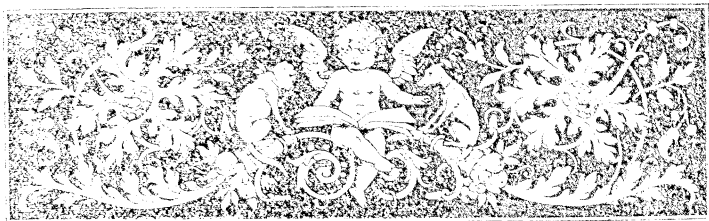
1893.

„Nechte dítek, ať jdou ke mně, a nebraňte jim; nebo takovýchť jest království Boží.“

Lukáše 18, 16.

REVÍZIA

Formulář, který se používá při
revizii
v
rámci
revizní
komise
pro
roční
zprávu
za
rok
1893

I. Školská píseň.

Dítky, podme s radostí Do školy k učení, Shromážďujeme v mladošti Potřebné umění. Rozdáť práce z počátku Výchva své těžkosti; Stane se však dost snadnou Při stále pilnosti.

Když vzrosteleme velice, Toť nám bude blaze; Budou lidé vsfelice Vážít si nás draze: Neb budeme uměti Blížním dobře sloužit. Sledme to mít v paměti, A po práci toužit.

Wše dobré od tebe jest, O Bože! učení Božehnej a pro svou čest Dej nám zručít v umění. Pomoz dle slova tvého Chodit v pobožnosti, Aby se u každého z nás umožili ctivosti.

2. V mene božom.

V mene božom začíname, — Ráč nám dať pomoci Pane! Keď nám Ty budeš pomáhať, Bude práca prospech mávať; Leš ak nedáš požehnanja, Marné naše namáhania. Preto v tvojom mene Pane, prácu našu začíname.

3. Dom.

Dom je stavänie. Volá sa preto tak, že je staväny, — postavený. — Domy stavajú ľudia z dreva, alebo múrajú z hlíny, kamenia a tehál. Najprv murári založia základ (fundament) do zeme. Základ býva širší, nežli majú byť múry, aby dom pevne stál. Na základe vystavia steny alebo vymúrajú múry. Na steny alebo múry pripraví kresári krov. Krov potom strechári pokryjú trstinou, šindlom alebo črepom. To je už potom strecha.

Aby ľudia mohli do domu dnu a z domu von chodiť, spravia cez stenu dvere. A aby v staväni tma nebolo, spravia cez steny okna. Do tých zapraví sklenené tabule, cez ktoré, že sú priehľadné, — svetlo do izby preniká. V izbe, obyčajne v kúte pri dverách býva pec. Pec je na kúrenie. Pec kúrevame v zime, aby nám v izbe teplo bolo.

4. Čiastky domu.

Domy stavajú si ľudia na bývanie. V dome jedávame, spávame, sedávame, to jest: bývame. Dom je náš príbytok. Dom chráni nás pred vetrom a dažďom, pred zimou a horúčosťou.

Najviac zo dvora vchádza sa dvermi najprv do pivora, z pivora do izby a niekde i do komory.

V izbe máme posteľ na spávanie, lavičky a stoly na sedávanie, a stôl, pri ktorom jedávame,

V izbe mávame ešte: skryne na háby a po stenách rámiky, police, obrazy a zrkadlá. Tieto veci volajú sa izbové náradie.

Pri pitvore býva kuchyňa, v ktorej na ohnisku alebo na sporáku varievame a pekávame. K vareniu a pečeniu potrebujeme: hrniec, kotlík, pavnicu, varechu, ťapše, nože, vidličky, ližice a ešte iné veci. Tieto veci sú kuchynský riad. — Nad kuchyňou je koch, kadiaľ dym nad strechu von vystupuje. — V komore mávame uschované rozličné potravné veci, ako chlieb, masť, obilie, múku, mäso, strovu, ovocie a jiné.

V niektorom stavaní, obyčajne pod komorou v zemi jesto pivnica. Pivnica je chladná, preto držiavame tam v lete víno, vodu a mlieko. V zime ale býva v pivnici teplejšie, nežli vonku. Preto odkladajú ľudia na zimu do pivnice kromple a rozličné zeleniny, ktoréby ináč tu von pomrzly.

Na povale čili padláši mávame niekedy krm, najviac ale rozličné domáce náradie poodkladané. — Izba, komora, kuchyňa, pivnica a povala sú čiastky domu. Konča domu sú hospodárske staviská, ako: siene, staje, chlievy a góreje na kukuricu.

5. Domáci život.

Doma bývam s mojimi milými rodičmi. So mnou tam bývajú moji bratia a sestry, starý otec a stará matka. My sme spolu jedna rodina. My sa všetci radi máme. Rodičov a

starších poslýcháme, jedno druhému si pomáháme. S námi v dome býva ešte i sluha, slúžka, pestúnka: niekde učení alebo tovariš. Títo ale sú nám nie rodina. Oni sú naša čelad, ktorá nám za plat a chôru pracoval pomáha. Že spolu s námi v dome býrajú, tedy sú i oni naši do máci. My sa s čeladou vždy pekne snášať máme. Celú domácnosť riadi a spravuje otec, akožto hlava rodiny.

Dokiaľ sme malí, — dobrí rodičia nás chovajú, šatia, opatrujú a učia nás modliť sa milému Pánu Bohu. Keď sme väčší, asi šesťroční — kupia nám knižky, tabuľku, kalamár a perá, a zaredú nás do školy.

6. Bieseň.

1. Bože! ráčiž to prikázani Do srdce mého napísať: Hľad rodiče své do skonani Milowaf, etit, poslouchati! Bych tyto mé powinnosti Wždycky plnil s ochotností.

2. Dni od narozeni mého, Často s obtížností mnohou Činivali mi wie dobrého, Než já jim odplatit mohu; Ba oni ještě i nyní Wždy jemnou jen dobře míni.

3. Protož chci se toho hájiti Čimž mohou byt zformouceni, A všěcko to chtiwě činiti, Čimž mohou byt potěšeni: Dejž, Bože, by toto chtění W skutku přišlo k naplnění.

Wšěcko, cokolí jen zde mám,
S lásky rodičů přijímam.

7. Škola.

Sme v škole. Škola je veľká, priestraná a vidná izba. V škole máme stoličky a v nich lavice, na ktorých sedávame. Pán učiteľ má osobitnú stoličku pri školskom stolíku. Pri dverách sú rámy a police na klobúky a háby. Na stene visia hodiny. V kúte stojí pež alebo kachle. Na lavičke v druhom kúte sú nádoby na pitie. Neďaleko od stolíka stojí kasňa na knihy. Toto spolu je školské náradie.

Na podstavci stojí veľká čierna tabuľa. Na tabuľu písavame kriedou. Po stenách visia čítacie tabule, obrazy a mapy. Pri tabuli stojí počítač stroj. Máme ešte knižky, písanky, tabuľky, perá, griflíky, ceruze, linonáre, špongie a kalamáre. Pomocou týchto vecí učíme sa čítať, písať a počítavať; sú to tedy učebné pomôcky alebo prostriedky.

Chlapci, ktorí do školy chodia, volajú sa žiaci, a dievčatá žiačky. Tí, čo somnou spolu do školy chodia, sú moji spolužiaci a spolužiačky.

8. Školský život.

Do školy nato chodíme, aby sme sa tam učili. Do školy chodievame ráno i po poludní. Učenie začíname vždy nábožným spevom a modlitbou. Pán učiteľ nás vyučuje, — my sa učíme. On učí nás správne myslieť a hovoriť, čítať, písať,

rátat, spievať a modlit sa. — Ďalej rozpráva nám o Pánu Bohu, a učí nás, čo a jako máme robiť, aby nás Pán Boh rád mal a nás požehnával. On poučuje nás, ako sa máme správať na proti našim dobrým rodičom, bratom, setrám a iným ľuďom, žeby sa to Pánu Bohu ľúbilo. — Učí nás poznávať mnohé veci, ktoré Pán Boh pre nás stvoril. O tých učíme sa: čo sú, z čoho sú a na čo sú.

V škole učíme sa tedy mnoho dobrého, pekného a potrebného. To my všetko radi sa učíme. Po vyučovaní sa zas nábožne pomodlíme, a tak ideme ticho a poriadne domov.

9. Školská pieseň.

1. Zdaž to dite šťastné neni, Senž do školy chodiwa, Kde prospessného umění A moudrosti nabýwa? Jistě, štěstí jeho wětší Jest, než se wyslowiti Můž, aneb pochopiti.

2. A hle, to štěstí w plnosti S nám nyhi se směje! Neb je Bůh dobrý z milosti každodenně nám přeje. O nechť tedy každý hledí Tomu daru wděčen býť, A Boha zaň welebít.

3. Hleď též každý z nás s pilností, Když čas jest se učiti; Bys nemusel z twé lennosti Žalost wěčně cítiti; Uznej, že máš Celý twůj čas Tráwiti užitečně; Tať budeš šťastný wěčně.

10. Pred učením.

Bože dobrý, Bože swatý!
Káč nám k tomu sily dati,

Bychom se pilne učili,
A tak čas dobre užili.

11. Po učení.

Za vsse dobré učení
Které sme přijali,
Přijmiž Otče láskavý,
Wroucné nasse chvály!

Požehnej učitelů
Kteri nás cwičili:
Dej, bychom tobě ke cti,
Jim k radosti žili.

12. Učme sa!

*Učme sa usilovne, žiaci jako žia-
čky! poodložme na stranu zábavky a
hracky; lebo pilnosť s cvičením vedo-
most nám dáva, a kto je usilovný,
Boh ho požehnáva. Loahalka a le-
nivosť samé sa trestajú; bo lenivci v
živote biedu, psotu majú. Preto sa len
pilnosti pridržme v mladosti; to nám
niekdy prinesie šťastia a radosti.*

13. Jako sa Janík doma i v škole správa?

Keď sa Janík ráno prebudí, ihneď rezko hore
vstane, poriadne sa oblečie, umyje, učeše a vrúčne
sa pomodlí. Rodičom pobožká ruky a domácim
zavinšuje „dobrô ráno!“ Na to preopakuje si svoje

školské úlohy. Frištuk (ranajky) poriadne posnieda. Potom sobere si všetko, čo mu bude treba k učeníu a vybere sa do školy.

V škole sa Janík drží ticho a slušne. Na reči pána učiteľove dobre pozoruje a počutó dobre si zapamätá. Úlohu odrieka hlasne a srozumiteľne. Lavice stružlikaním nekazí, po stenách nečarbe. Pri písaní dáva pozor, aby si ruky, knihy a šaty tyntou nezababral. Náš Janík je poriadny žiak.

Keď príde zo školy, pozdraví zas pekne domácich. Knihy odloží na jich miesto, a niekedy porozpráva rodičom a domácim, čo pekného a dobrého sa v škole naučil.

Pred jedením i po jedení sa Janík pekne pomodlí, a je vždy spokojný s tým, čo mu dobrí rodičia dajú. Jedáva poriadne a mierne. Na hru až potom myslí, keď je so svojou lekcíou hotový.

Keď príde čas ku spaniu, to sa Janík zas nábožne pomodlí. Potom sa vyzlečie, šaty pokladie si na obvyklé miesto, pobožká rodičom ruky, povie „dobrú noc!“ a ľahne si ku spaniu. — Janík spáva pokojne a ticho, lebo pri ňom bdejú strážni anjeli boží.

14. Pieseň rannia.

Této chvíle ranní Přijmi děkování Dítě lástavy!
Neb po nočním čase Probudils mne zase Ze šna we zdraví.

Dejž, bych i w tento deň Byl twé lásky hoden,
Hospodine muj! Šbych tobě šlaužil. A k dobrému užil
Krátky život svůj.

15. Modlitba ranná.

Keď som ťe už vstal z meho lôžka, tebe čívaťim, milý Bože, s tvoje ochranu a pomoci mne prekazané te noci, — že si mi w mém nočným svätim dal tieh odpodívání; popráls mi nové čerstvosti tu tonám povinnosti. Ochrani, řed a ved mne, Otče muj! Duchem svätym mne obdaruj; buch se i dnes stal mondrejšim, pobožnejšim, ipuňobnejšim. Amen.

16. Ráno.

Keď vychodi to zlaté slniečko,
Keď sa zbúdza, vstáva hore všetko:
So slniečkom ranním aj ty vstávaj,
Rezko postel tvoju zanahávaj,
A hned vďačným srdcom za ochranu
Poďakuj sa nebeskému Pánu. —
Nauč sa lekcii bez meškania,
K čomu je najlepšia chvíľa rannia:
Lebo smysly spánkom občerstvené
Sú k učeniu znovu posilnené.
Po frištuku sober veci tvoje,
Ktoré vždy maj pri ruke hotové!
Povedz si domácim „dobró zdravia!“
A hýbaj do školy bez meškania.

17. V Škole.

Jak svatinu považuj si školu,
Očisť obuv, — klobúk vezmi dolu;

Hneď na tvoje miesto poberaj sa,
 Tam tíško úlohu preúčaj sa.
 Ako Iudia nábožní v kostole,
 Tak sa má žiak spravovať vo škole.
 Nesluší tam krik, nezdobu robiť,
 Behať, skákať, po laviciach chodiť,
 Knižkami abo klobúkmi hádzať,
 Ani vadiť a mená nachádzať.
 V čas učenia tiež nemáš šantovať,
 Šeptať, ani hlasno sa showárať;
 Leš daj pozor, čo učiteľ vraví:
 Tak nasbieraš umenia do hlavy!

18. Na ulici.

Na ulici maj pekné držanie,
 A nerob krik, vyskot šantovanie!
 Tak sa drž, by Iudia povedali:
 Toto dieťa je hodné pochvaly!
 Starším ľuďom máš sa vždy vystúpiť,
 Hlasne a úctive ich pozdraviť.
 Nebantuj zvieratá ani stromy,
 Nečiaraj a nelúčaj na domy:
 Lebo ľahko hodíš do obloka,
 Alebo uderíš aj človeka.
 Na ulici sa hrať je nie svedčné,
 Ba mnohokrát je i nebezpečné;
 Tam ti môžu škodiť psy a kravy,
 Alebo ťa v prachu voz zadlávi.
 Maj sa tédy dieťa na pozore!
 Najlepšie je hrať sa ti vo dvore.

19. Večer.

Keď si každý robotu odbaví,
 Keď sa sblíži večer tichý, tmavý, —
 K odpočinku keď ťa zvon osloví,
 Ty už máš byť s lekciami hotový;
 Aj ty prácu tvoju máš odložiť, —
 Modliť sa a na lúžko uložiť.
 Kto sa večer nábožne modlieva:
 I vo sne sa blažene cíteva.

20. Pieseň večernia.

O Ježišsi, mŕj Pane, Rozšíř svá křídla na
 mne Duřátko zemdené; Nechaj mne i ve spání Tvŕj
 anjel strážce chrání, Ať ležím neporuffeně.

S váš milí domácí Ať nepotká tě noci Nic zlého,
 ťškodného; Bůh popřej šťastně spátí. A ráč váš ořtři-
 hati od nešťěťi vřselitého.

21. Modlitba večernia.

*Deň sa pomínul, ja som nezhyrul. Tys ma privinul
 Bože, pod tvoju moc; tvojej ochrane dávam sa, Pane, i na
 túto noc. Ó ráč ma strážiť, snom tichým blažiť smysly, a
 telo — aby ku vřsemu činu dobrému poobčerstvo.*

22. Poriadny chlapček.

Ja som chlapček poriadny, do školy rád cho-
 dím; na ceste som spokojný, zlého nič nerobím;
 s poslušnými žiakmi len spoločenstvo mávam, roz-

pusťilcom sa vylnem. s nimi sa nehrávam. Včas ráno hore vstávam, Bohu sa modliem, — vezmem knižku do ruky, pilne sa učievam. Knihy, šaty v poriadku, v čistote si držim; preto ma každý rád má, trestu neutížim. Dakedy aj pracujem v zahrade, na poli; pritom bývam vždy zdravý, nič ma nezabolí. — Pracovitým, poslušným, čistotným ehcem vždy byť; pokiaľ mi Boh na tomto krásnom svete dá žiť.

23. Nedela. — Kostol.

Zvlášte v nedelu a vo sviatok chodievame do kostola čili do chrámu na služby Božie. Chrám je veľiké, vnútri ozdobené stavänie. V ňom sú dlhé rady stolic pre poslúcháčov, a organ ktorým pán učiteľ spev sprevádza. Na predňom mieste je oltár a kancel, zkadial pán farár slovo Božie učí a káže. —

Pri chráme je väža, — na väži sú zvony. Na hlas zvonov radostne poberáme sa i s rodičmi do chrámu. V chráme držíme sa nábožne, sedíme tieho a nešepceme. Spievame a modlíme sa spolu so staršími, a kážeň tiež pozorne počúvame. Čomu z kázne porozumieme, to si zapamätáme, a potom i doma tým, ktorí do kostola ísť nemohli — vyrozprávame.

24. Dvanáctiletý Ježiš w chrámě.

Rodičové Ježišovi chodivali každého rofu do Jeruzatéma na deň slavný velikonočni. Když byl Je-

zis we dwanaesti letech, wyzali jej tež s jebou. Po od-
bavených dnech hwatečně uawracowali se, ale Ježíš
nešel s nimi, a newědeli o tom rodičowě jeho. Domní-
wajíce se wač, že jde se zastupem, ušli deň cestu, i
hledali ho medzi příbuznými a známými. A nenalezije ho,
nawrátili se do Jeruzaléma, aby ho hledali.

Po třech dnech našli ho w chrámě, au jedi medzi
nětely posluhaje a otazuje se jich. A diwili se wšickni
nad rozumností a odpowědmi jeho. A řekla mu matka
jeho: „synu, proč ši nám tač učinil? ať otec twuj a
já s boleši jme te hledali.“ A on řekl jim: „což šte
mne hledali? zdaliž šte newědeli, že w těch wěcech,
kterěž jsou Otce mého, nuším i já býti?“ — A šel
potom s rodiči do Nazaréta a byl jim poslušný, a
prospíwal wěkem, moudrošti a milošti u Boha i u lidi.

25. Boží chrám.

*Kedykol'vek ja pozerám na chrám,
V duši mojej nábožný cit badám.
Cit ten tiahne ma do tej sratyne,
Kde pre dušu útecha mi kyne.
V shromaždení sboru nábožného
Takto prosím Otca nebeského:
Ráč ma Otce, Duchom tvojim vodit,
By som cheel i znal vždy len dobrý byt!*

26. Dvor a domáce zvieratá.

Temer pri každom dome jesto dvor. Dvor
ohradený býwa plotom čili lesou, doskami alebo
múrikom. Z ulice vchádzajú ľudia do dvora cez

dvere, statok ale s vozmi cez vráta. Na dvore je studňa. Studňa ohradená je srubom, aby do nej ľudia a domáce zvieratá spadnúť nemohli. Pri studni napája otec kravy, voly a telce. Služka nesie do chlieva pomyje pre ošípané. V jednej staji dáva sluha ovcám a kozám, v druhej zas koňom a žriebencom voňavô seno. Z toho ujde sa i ušatým zajačkom pod jasliami. Brat Miško vytiahne z pod siene voz, vyvedie zo staje kone a zapriahne ich do voza. Pod sieňou bývajú ešte i sane, pluhy, brány, riedčice, káry ináč taligy, fúriky a iný gazdovský riad.

Sestra Marienka výnde vše na dvor s plnou slamienkou jačmeňa alebo kukurice. Tu sa hneď shrknu okolo nej: sliepky, husy, morky, kačice, holuby, slovom všetek hyd (drôbež). Aj tarkavý psík Špirko radostne zaskučí, keď mu Marienka podáva kus chlebká. Marka ešte i mačičku nachová sladkým mliekom.

Tieto menované zvieratá držiavajú ľudia pri dome, preto sú ony domáce zvieratá. Niektoré z nich dajú sa snadno chytiť, česať, dojiť, zapriať. Tie volajú sa krotké zvieratá. Ktoré sú to?

Domáce zvieratá držíme si pre užitok, lebo máme od nich mlieko, syr, maslo, mäso, masť, vajcia, perie a vlnu; pes stráži nám dom a dvor; mačka čistí stavänie od myší: preto volajú sa užitočné domáce zvieratá. Od ktorého z nich máme čo?

Pod domovou strechou hniezdi dotieravý

vrabec a štebotavá lastovička. V komorách a stajách pridržajú sa myši, niekedy aj potkany a lasice. Tieto ale sú ľuďom len na škodu, preto menujú sa škodlivé zvieratá. Ani sú nie domáce zvieratá, lebo nie vždy zdržujú sa pri dome.

27. Mudrujúca myš. (Bájka).

Raz, jedna myš, vykuknúc z diery — zazre pascu. „Aha, — rečie — to je pasca! hladže ti ho, aký je ten človek mudrák! na kúsok dosky položí tehlu, a pod dosku na jedno drevce priviaže kústik sadla. Nazdáva sa, že my hneď pobežíme do pasce na hostinu. — Ale my, hoc sme len myši, nie sme predca tak hlúpe! Dobre my to vieme: keď chceš sadlo zesť, — čap! tehla spadne a maškrtníka zabije. . . Nie, nie, nás ty veru do pasce nezvábiš!“

„Ale predca,“ — rozumuje myš o chvíľku ďalej — „privoňať by som hádam len smela! Čo len máličko privoniam, preto tá tehla nemusí spadnúť. Ja ale tak rada voniam sadlo a slaninku! A už čo len na okamih, ale musím zachutnať tú milú vôňu!“

V tom v behne milá myš do pasce a začne k tomu sadlu privoniavať. Pasca pravda len na slabo bola pripravená, preto sotva sa myška nucháčikom sadla dotkla, — čap! pasca sa zpusťila a všetečnú myš rozmliaždila.

28. Osada, — obec, — dedina, — mesto.

Okolo nášho domu sú aj iné domy. V tých tiež ľudia bývajú. To sú naši susedia. Máme susedov horných, dolných, naproti a za domom. Naši susedia majú zas svojich susedov. Všetci susedia dovedna tvoria osadu čili obec. Obec je alebo dedina alebo mesto. Každá osada má svoje meno. Naša osada sa ako volá?

V dedinách sú domy obyčajne malé, nízke, poriadku stavané. V mestách sú domy zväčša vysoké a husto v rovných radoch postavené. Takéto rady domov tvoria ulice a niekde námestie (rýnok, plach). Na námestí vydržiavajú sa trhy a jarmoky.

V dedine bývajú zväčša roľníci, ktorí orú, sejú, obrábajú vinice a dochovávajú statok. V dedine býva len málo remeselníkov. Ktorí sú to? — V meste jesto už viac, ba niekde aj mnoho remeselníkov, potom kupcov, hostinských, lekárov, apatekárov, úradníkov a vojakov.

Na dedine býva po ulicach obyčajne tycho, a v noci, keď mesiac nesvieti, tma a pusto. — V meste je živo a hlučno, a aj v noci dosť vidno; lebo sú tam ulice lampami osvetlené. Naša osada je čo? dedina, či mesto?

Aby v obci (dedine alebo meste) vždy poriadok panoval, o to stará sa rychtár. Jeho každý občan má a musí poslúchať. Richtár má ku pomoci jedného alebo viac notárov a prisazných.

Tito do vedna volajú sa úrad. alebo predstavenstvo. Osada, v ktorej sme sa narodili, je naše rodisko. Ak ale do druhej osady prejdeme bývať, tá nám je už nie rodiskom, ona je vtedy len naše bydlisko.

29. Krajina. — Vlasť.

Viac obcí dovedna tvoria stolicu, a viac stolic spolu tvoria krajinu. Takáto je i naša krajina, a volá sa Uhorsko. Našu krajinu zdedili sme po našich otcoch, preto nám je ona otcina. Jako zdedená — je ona naša vlastná, preto ju i vlasťou menujeme. Naša vlasť, o všetkých nás ako matka sa stará a pečuje o to, aby všetci obyvatelia vlasti v pokoji, bezpečne žiť mohli. Za to povinní sme milú našu vlasť ako matku milovať. So spoluobčanmi máme vždy v láske a svornosti nažívať, krajinské zákony ochotne plniť, a keďby toho potreba bola — drahú našu vlasť pred nepriateľom zmužile brániť. — Nad poriadkom v krajine bedlí a o dobro všetkých obyvateľov vlasti otcovský stará sa náš pán kráľ.

30. Modlitba za vlasť.

Pane Bože! skrušene ťa prosím,
 Vyslyš prosbu, ktorú v srdci nosím:
 Daj, by vládla v mojej vlasti svornosť;
 Daj jej rozkvet, zdar a šťastia hojnosť!

31. Zem.

Dömy, dediny, mestá, polia, hory a vody, to všetko je na zemi. Zem je nie všade rovná. Jej povrch je na jednom mieste nižší, na druhom zas vyšší. Kde je zem len málo vyvýšená, tam sú pahorky, kopce; kde je veľmi vysoká, tam sú vrchy a hory. Medzi vrchami sú doliny.

V zemi, zvlášte v jej površí jesto mnoho hliny, piesku, kamenia a skál. Najviac kamenia je ale vo vrchoch, lebo vrchy sú temer samé skaly. Vo vrchoch medzi skalami nachodia sa na mnohých miestach rúdy. Rúdy sú také skaly, ktoré majú v sebe čiastočky zlata, striebra, medi, železa, cínu a olova. Rúdy dobývajú ľudia zo zeme kopaním alebo rozstrelovaním. Na drobno potličené roztápajú ich potom v ohni. — Tie čiastky, čo sa z rúdy vytopia, kujú potom na takô, ako potrebujú. Že sa tie čiastky kovať dajú, preto volajú sa kovy. Železo je najužitočnejší kov. Prečo? . . . Zo zeme kopú i sol a kamennô uhlie. — Hlina, piesok, skaly, rúdy, sol a kamennô uhlie nerastú, a preto menujú sa aj nerasty.

32. Voda.

Voda, ktorá v lete ako dážď, v zime ako sneh z oblokov dolu na zem padá, — vsiakne do zeme. Tam sa sbiera, a tečie popod zem, akoby žilami alebo rúrami. Kde sa jej viac nasbiera,

zvlášte pri vrchoch — tam sa tisne von zo zeme, a tak povstanú pramene (studničky). Z prameňov tečie voda jarčekomí dolu dolinou. Keď sa viac takých jarčekomí spojí, to je už potôček, a z viac potôčkomí povstane potok. — Viac potokomí v jedno spojených volá sa rieka. Taká rieka je na príklad í Kereš, alebo Maruša. — Keď sa viac riek v jednu spojí, to je potom veľrieka. — Takéto veľrieky u nás sú: Tisa a Dunaj.

Po riekach plávajú člny, plte (lápy) a lode. Všetky rieky tečú do jednej nesmierne veľkej vody, ktorá netečie, ale sa predca ustavične sem tam pohybuje. Tá voda volá sa more. More sa ale preto nikdy nepreplní. Ako každá voda, tak í more sa neprestajne vyparuje, a tak vody z neho vždy ubýva, — a síce vždy práve tolko, kolko do neho natečie.

Vodné pary zdvíhajú sa do vysoka. Tam hore ích čo oblaky vidíme. Oblaky roznáša vetor na všetky strany. Z oblakomí potom padajú zhustnuté pary na zem v podobe dážďa a snehu. To zas vsiakne do zeme, vyviera prameňami, tečie jarkami, potokami a riekami do mora.

Voda je veľmi vzácny dar boží. Bez vody by nič na svete nemohlo žíť. Vodu potrebujeme na pitie, varenie, umývanie, kúpanie, polievanie a hasenie. Voda je najzdravší nápoj.

Menšia hlboká, všade do okola zemou obtočená voda volá sa jazero. Ešte menšia volá sa močiar (marasť). — Vo vode žijú: ryby, raky,

žaby a korytnačky. V mori žijú aj tak zvané veľryby. Tieto bývajú až do dvadsať metrov dlhé, a váža i do sto centov.

33. *Obloha nebeská.*

Keď pozremo hore nad seba, a poobzeráme sa do okola, vidíme na široko na daleko krásnu belasú oblohu nebeskú. Oblohu voláme aj nebom. Vo dne vidíme na oblohe krásne slnce, v noci jasný mesiac a ne-sčíselné množstvo ligotavých hviezd. Slnce osvecuje a zahrieva našu zem. Bez svetla a tepla by ani ľudia, ani živočíchy ba ani rastliny žiť nemohli.

34. *Povetrie.*

To, čo sa nám na oblohe belasím zdá byť, je len čisté povetrie. Naša celá zem otočená je povetím. Povetrie samo ale nedá sa vidieť. My môžeme ho len cítiť. Zachvievaj dlaňou okolo tvári, a po-cítiš čosi chladného. Tú chlad zapríčiňuje povetrie, ktoré sme dlaňou pohýbali. Povetrie sa totiž pohybuje. Slabší pohyb povetria voláme vetrikom, silnejší vetrom a najsilnejší víchrom. Povetrie dýchame do seba nosom a ústy. Bez povetria, — tedy bez dýchania — by nič na svete nemohlo žiť. Povetrie je tedy veľký dar boží.

35. *Čas. Deň, večer a noc.*

Ten čas, v ktorom slnce na oblohe svieti, volá sa deň. Keď slnce zpoza hory alebo roviny

vychodi, to je východ slneca, a vtedy máme ráno. Tá strana, kde ráno slnce vychádzať vidíme, volá sa východ. — Keď slnce za horu alebo za rovinu západá, to je západ slneca, a vtedy máme večer; a keď celkom za oblohu zajde, vtedy máme noc. Tá strana, kde slnce večer zachodi, volá sa západ. Keď slnce najvyššie stojí na oblohe, — máme pol dňa, čili poludnie. Vtedy bije dvanásť hodín. Tá strana, na ktorej slnce najvyššie stáť vidíme, volá sa strana poludnia lebo južnia. Keď od poludnia dvanásť hodín minie, vtedy máme poľnoc. Tá strana, na ktorej nikdy slnce na oblohe nevidno, je strana polnočnia čili severnia. Sú tedy štyri hlavnie strany sveta a síce: východ, západ, juh a sever. Deň má dvakrát dvanásť, spolu dvadsaťštyri hodín. Vo dne máme pracovať, v noci ale odpočívať.

36. Týždeň.

Sedem dní a sedem nocí po sebe volá sa týždeň. Tie dni takto sa menujú: nedeľa, pondelok, utorok, streda, štvrtok, piatok, sobota. Nedeľa volá sa aj deň Pána. Všetky dni krem nedele sú robotné dni. V týchto máme pre seba a našich bližních pracovať, v nedeľu ale pánu Bohu slúžiť.

„Šesť dní budeš pracovať, Sedmý deň máš svätiti, A po prácech spočívať: Tak Bůh ráčil zříditi. Než ta pocta není Bůhové zahálení; Chceš-li boží deň svätiti, Máš i dobré v něm činiti.“

*Do kostola máš pilne chodievať,
 Tam sa modliť a nábožne spievať;
 Na kázeň bedlive pozorovať
 A počutô v srdci si zachovať.
 Skrz šoptanie alebo tiskanie
 Nerob druhým ľuďom pohoršenie.
 Pred žehnáním domov nesober sa;
 Zostaň tam do ostatného verša.
 I doma s rodičmi čítaj, spievaj:
 Tak nedeľu dôstojne svätievaj.*

37. Mesiac. — Rok.

Obyčajne rátame, že jeden mesiac má štyri týždne alebo tridsať dní. Dvanásť mesiacov činia jeden rok. Mesiacce takto sa menujú: január, február, marec, apríl, máj, jún, júl, august, september, október, november, december. Ale nie každý mesiac má práve len 30 dní. Tak mesiace začínajúce sa slabikami ap. jun. sep. no. tedy: apríl, jún, september a november majú po 30, ostatnie majú po 31 dní. Len február má 28. a v každom štvrtom tojest priestupnom roku 29 dní. Čo je to ten priestupný rok, o tom budeme sa učiť na inom mieste. — Rok tedy má tristošesťdesiatpäť dní alebo 52 týždňov. My kresťania rátame roky od narodenia Krista Pána. Dosiaľ prešlo už od toho času 1892 rokov.

V roku máme: jar, leto, jaseň a zimu. To sú štyri čiastky roka.

38. Jar.

Jar je najkrajšia čiastka roka. Na jar všetko k novému životu sa prebúda, kdežto v zime všetko bolo pusté a jakoby vymreté. Tráva sa von zo zeme tisne, rozzelenáva; rastliny, stromy pučia, a kvitnú. Slniečko počína teplejšie hriať a vábi deti von k veselým zábavám. Roľníci v poli orú, sejú a zasiato semeno zabránia do zeme. A to preto, žeby vtáci semä nepozobali a žeby ono von na povrchu nezaschlo. Teplý dáždik ovlaží potom zem, slniečko ju zohreje, a zasiato semeno klíči, schodí a rastie. — Pilné včelky vyletujú zo svojich úlov a snášajú z kvietkov potravu pre svoju mlaď i pre seba. Spevaví vtáci obveselujú nás jich milým spevom. Lastovičky priletujú z teplejších krajov a vesele štebotajúc, vyhľadajú si svoje lanské hniezda. Veru že nám je milá tá jar!

Jarnie mesiace sú: marec, apríl a máj.

Do jari pripadajú sviatky Velikonočné. Veľký Piatok je pamiatka smrti Krista Pána; Velikánoc je sviatok z mŕtvých vstania Krista Pána.

„Bochválen buď Boží Synu, Že si vzal nassi vinu, Za nás za hrišné pněls, trpěls: Aby, kdo w tebe wěřil, Ten spasen byl, A s tebou prebýwal, A na wěky se radowal.“

„Žiw ješt Ježiš, ten můj Pán, J já budu život miti, A to tam, kdež on ješt sám; Co se tehdy mám strassiti? Kde ješt hlawa, tam ješt oud, To je přirozený soud.“

39. Zahrada.

Obyčajne za dvorom je zahrada. Zahrada je ohradená plotom, aby ta statok a hyd vníšť nemohol. Hneď pri dverech sú hriadky, a na tých rastú fíjalky, klinčeky, rezeda, tulipány, lalije, nech-
tíky, pivonije, georginy a iné kvietky. Konča hriadok na šípových kríkoch kvitnú krásne voňavé ružičky. — Ďalej stoja v rovných radoch ovocné stromy, ako sú: jablone, hrušone, slivone, čerešne, višne, morule, broskyne — a na konci zahrady vysoké, košaté orechy.

Na stromoch spievajú a robia si hniezda rozliční vtáci: sýkorka, čížik, slávik, konôpka, penica: a čistia stromy od húseníc a chrobače.

Okolo chodníkov posadený je vinič, a popri plote pôlča, rybizlia a malinčia. — Pomedzi stromy sú zas hriadky. Na tých mamka dochováva rozličné zeleniny, na príklad: šalát, uhorky, mrkvu, bôb, cibuľu, cesnak, petržlen, kaleráb a ešte iné.

V zahrade rád sa zdržujem. — Oteckovi pomáham pri oberaní húseníc, a on učí ma na jar štepíť a v lete očkovať stromky a ruže. Mamke vše pomáham polievat kvetné hriadky. Za to si v lete smiem kedy tedy odtrhnúť zo pár jablček.

V niektorej zahrade býva ešte i včelín. Vo včelíne postavané sú včelné koše a kláty. V týchto bývajú pilné včeličky, ktoré z poľa mäd snášajú a vosk dorábajú.

40. Chlapček a včela.

S veľkým záľubením dival som ja včera.
 Ako pilne pracuje tá maličká včela.
 Ona na nôžkách pre mlad kvetný prášok hŕašťa.
 Z vošky robí komôrky, a mäd do nich vuášťa.
 Ej! myslím ja sám w ťebe: „to len včelka malá,
 A tak pilne pracuje, jakby rozum mala!“
 Z ja cheem nasledovať príklad malej včety:
 Budem pilný, by rodičia radi ma wideli.

41. Zvieratká tiež eíta.

*Neskoď chlapci vtáčkom, veselijm
 šperáčkom;
 Čuikrásmu šperajú, kušerúce šburajú.
 Neštráp nikdy zvieratá, nevyberaj
 vtáčatá;
 Číta bolesť ako ty: nerobže jim trau-
 poty!*

42. Ovocné sady a vtáčky.

V jednej osade mali obyvatelia málo poľa, zato
 ale hodne ovocných sadov. Tie sady dobre si ria-

dili, húsenice každej jari pooberali. Pri tej práci pomáhali im veľmi dobre i niektoré spevavé vtáčky, na príklad: sýkorky, drozdy ba i vrabce. Čo sa tým ľuďom každoročne ovocia urodilo, to rozvážali po vidieku a utržili zaň vše pekný groš. A pre seba na zimu mávali tiež vždy nadostač či sušeného ovocia, či lekváru. — Len to ich mrzelo, že im dozrievajúce ovocie tie vtáčky vždy veľmi pokvárali. Tu prišli od razu na tú nerozumnú myšlienku, kázať deťom, aby vtačie hniezda hubily a mladé vtáčence ničily. Deti, pravda hneď do toho! Kde len na jar aké hniezdo zbadaly, razom ho rozbúrally. Vtáci nemajúc pokoja, pomali celkom sa odpudili. — O pár rokov nebolo už na okolí spevavých vtáčkov, húsenice ale a všeliaka chrobač tak sa rozplienily, že z roka na rok stačily obžrať všetky ovocné stromy tak, že tieto jeden za druhým povysychaly. Ľudia, nemajúc výživy, museli sa z väčšej časti po svete rozísť.

43. Chlapci a hniezdo.

„Podte chlapci, zvolal Miško, nehajte tie hračky; ukážem vám jedno hniezdo, vyberieme vtáčky.“ Dopočul to starý vtáčik, a bol veľmi smutný: „Nehajte mi moje mladé, nebudte ukrutní!“ Ale samopašní chlapci nič na to nedbali, len hore vysokým stromom k hniezdu sa driapali. V tom, keď už pri vtáčkoch boli, konár sa odlomil, a ten, ktorý druhých zväbil, — tresk! nohu si zlomil.

44. Leto.

Po jari nasleduje leto. V lete sú dni temer raz tak dlhé ako noci. Slnce páli, a ľudia i živočchy hľadajú chladok. Deti, ba aj starší sa v potokoch radi kúpavajú. Ľudia kosia trávu a datelinu, a sušia ju na seno. Niektoré ovocie: jako višne, čerešne a rannie hrušky býva už zrelé, ba i jablčka na stromoch už začervenievajú. Obilie v poli už tiež dozrelo. Ženci a hrabáčky v potu tvári, ale veselo s chuťou pracujú. Skosené a zožaté obilie viažu chlapi do snopov, skladajú do krížov alebo posvážajú do stohov. Potom ho alebo otlacia koňmi, alebo omlátia strojmi (mašinami), — na mnohých miestach len cepami, a tak si ho odložia pre potrebu nielen na zimu, ale až do nového. Všetko sa teší z požehnania božieho.

V lete býva niekedy aj búrka: blýska sa, hromy bijú, dážď sa leje a ladovec často zbije polnie úrody. Ale aj búrky bývajú užitočné, — lebo čistia a očerstvujú povetrie a zúrodňujú našu zem.

Letnie mesiace sú: jún, júl a august.

Do júna, často ale už i do mája pripadajú sviatky Turčene čili Svatodušné. Vtedy sa modlievame:

„Přijdiž Duchu Svátý, naplň nás dary tvými, kteréž Ty máš; abychom slovo boží slyšeli, a je v srdci svém zachovali, Pána Boha milovali, věčný život obdrželi. O rač nás uslyšeti, milý Pane, všedny, kterýž k tobě dnes voláme: Hallelujah, Hallelujah!“

45. Pole.

Keď vyndeme von z osady, prideme pomedzi zahrady, niekde pomedzi vinice do poľa. Vo vinicach rodí sa sladké hrozno. Za vinicami sú konopnice. Tam rastú konope, ľan, mak, niekde kapusta, bôb (fizoľa), cícior, zemiaky a šošovica (ľanča). Za konopnicami sú role. Na rolách rodí sa pšenica (žito), raž, jačmen, ovos, repa, proso, dohán, dyne a kukurica. Medzi kukuricou dochovávajú tekvice. Na prielohu v bujnej tráve pasie sa poľný zajac. Zajac je plaché zviera. Ako zbadá človeka, uteká preč. Medzi strniskom rastie mnoho kvieťa. Dobrá to paša pre včeličky! Vysoko nad nami spievajú škovránky, a neďaleko na jačmennej roli volá prepelica: poďte žaf!”

Ideme ďalej širokou cestou. Po oboch stranách cesty rastú v radoch akácie (brečtany), osyky, niekde jalše, vrbý a topole. — Slnce páli, ale popod stromy je chládok. Prejdeme tedy do chládku na chodník. Pri chodníku na sklade, alebo vedľa priekop (garádov) rastú kroviny, ako sú: trň, šíp a hloh. — Za chvíľu dojdeme na koniec roli a prideme na zelenú lúku. Na jednej časti lúky pasie sa statok, na druhej ale kosia chlapi trávu, ktorú potom usušia na seno.

46. Hora.

Za lúkou alebo za rolami vidno na široko na ďaleko len samé stromy. To je h o r a. V hore rastie:

ďub, buk, javor, hrab, lipa, breza, jaseň, ôrieň. a v chladnejších krajoch jedľa, smrek a borovica. V hore bývajú i niektoré divé vtáky, ako sova, jastrab, sokol a orol. Tam i straky, vrany a sojky mávajú svoje hniezda. Zdržuje sa tam aj divá zver, ako srna, jeleň, liška, jazvec, ba v niektorých horách i vlk a medveď.

Pokraj hory rastie mnoho krásneho kvieťa, ba i jahody a huby. Tam si tiež poletujú pekné motýle (lietačky), a v tráve si malý cvrčok hlasno zavrká. Stromy, kroviny, kvieťa a obilie rastú, a preto sa volajú rastliny.

47. Holubica.

Sotva ráno deň zajvietí, holubica z hniezda letí. Lieta po poli, a v dobrej vôli, — hneď vzlietne, hneď ťadá, a potravu si hľadá. A keď najde tam zrníčko, zraduje ňa jej srdiečko. Minie hodina. — Nezapomína holubica matka na svoje mláďatká. Domov prázdna nepriletí; potravu nesie si pre deti. Deti čakajú a zavŕkajú, keď ňa im jich mati, z poľa domov vráti.

Wiac, ako tá holubička, ťará ňa o mňa mamička; práce neľutuje, mňa chráni, miluje. Až ja chcem ju ľubiť, ju uctiť, jej ťlúžiť; w ťtarobe, w nemoci byť jej ťa pomoci.

48. Prázdne a plné klasy.

Otec vybral sa do poľa pozreť, či žitko už skoro bude zrelé, a pojal so sebou i malého syna

Janka. Keď prišli na roľu, Janko nevedel sa dost prenaďiviť, že niektoré klasy stály pekne pravo do hora, kdežto iné a to najväčšia časť boli zohnuté a temer k zemi sa skláňaly. Zvolal tedy hneď: „ach, aká to škoda, že tak veľa klasov temer na zemi leží! Otecko, šak z tých už nič nebude?“ Otec sa na chlapcove reči len usmial. Hneď ale odtrhnul dva klasy a riekol: „pozriže synku! tento klas, čo temer na zemi ležal, aké má samé zdravé a plné zrnká! Hľaď ale i na tento druhý, čo sa tak, akoby pišno do hora vypínal, aký je temer prázdny, a čo má i zrnká, tie sú mlkve a nanič. Zapamätaj si, že ako na roli s klasmi, tak je to v živote s ľuďmi:

„Plný klas sa dolu kloní,
Prázdny hľadá hore;
Hlupák hľadá slávu v pýche
A múdry v pokore!“

49. Jaseň.

Koncom leta počína sa jaseň. V jaseňi sa už dni značne kráta a noci sa dlža. Povetrie stáva sa chladnejším. Jablká, hrušky, bystrické slivky a broskyne už dozrely. Ľudia si zemiaky (kromple) a repu na poli, zeleniny v zahradách vyberajú a odkladajú pre potrebu na zimu do komôr, jám a pivníc. V tých krajoch, kde majú vinice, oberajú hrozno a robia z neho víno. To sú o b e r a č k y. Oráči v poli orú zas pod oziminu a sejú. Koncom jasene

bývajú už aj mrazy. Lastovičky a góle odletujú pred zimov do teplejších krajov. Vďačné dietky božie ďakujú Pánu Bohu za úrody zemskej takto:

„Chwalmež Boha, o Kresťané, za dary nám prokázané Ť toho roku na polích; Páněť jest wšsedca plnosť jich.

Chwalte Pána, wzdejte mu česť, Neb od wěčnosti dobrý jest; On stwořil nás, On zdržuje, žiwí, chráni, opatruje.“

Jasennie mesiace sú: september, október a november. Na posledný deň októbra pripadá sviatok pamiatky reformácie, to jest: obnovenia cirkve skrz Doktora Martina Luthera.

50. Buď milosrdný!

Malý Miško dostal od matky na svačinu kus bieleho chleba s maslom. Keď sa matke zaň poďakoval, vyšiel na ulicu, sadnul si pod stenu a počal si ujedat. V tom priblíži sa k nemu od susedov chlapček Ďurko — sirota. Zastane si pred Miška, a hľadí chůda lútostive tu na krajec chleba, tu na chlapca. Dost skoro len prerečie: „Miško! daj mi prosím ťa kúsok, som veľmi lačný.“ Miško hned zastane v jedení a zpyta sa Ďurka: „a či tebe doma nedajú chleba?“ „Ach, ako že mi dajú, odovíe chlapček plačlivým hlasom, — veď mi už dva dni chleba nemáme. Mať sa mi chorí a nevládzu isť chleba vyrobiť.“ „Ej, tak ti vďačne dám“ rečie Miško, — a hned, čo ešte mal chleba,

podal malému Ďurkovi, a doložil: „len priď, keď budeš lačný, i druhý raz sa s lebou rozdelím.“

Miškova matka to všetko cez obloku videla a počula. I vyšla hneď k Miškovi, pohladkala si ho po líčku a riekla mu: „Tak synček mój milý, hodne si mi dieťa! Daj ti Boh len i na ďalej tak milosrdné srdce. A ty Ďurko poď dnu! — riekla susedkinmu chlapcovi, zanesieš ešte i tvojej chorej materi kus chleba a za hrnček mlieka; a keď si robotu skončím, prídem ju i sama navštíviť.“

Kto udeluje chudému, púčuje Hošpodinu; a oni za dobrodinu jeho odplati jemu.

51. Dobročinnosť.

*Zarčasu, hneď od tvojej mladosti
Hľad pricykať ku dobročinnosti,
K bližním tvojím bud vždy štedrý, oľúdný.
Zvlášte, keď je kto biedny a núdzny.
Kto svojho bližnieho poľutuje:
Nad tým sa i Pán Boh rád smiluje.*

52. Nepočúvne deti.

Ďurka a Ilku viaceráz takto napomínal otec: „deti! netýkajte že sa zápaliek (švibaliiek), lebo ľahko môžete ďako nešťastie zapričiniť.“ Ale čože, — deťom všetečným sa to páčilo, keď im vše zá-palky tak prskaly, pukaly a svietily! — Raz, keď rodičov doma nebolo, a čelaď tiež po robote na dvore sa zdržovala — rečie Ďurko: „Vieš čo, Ilka ?

poohladaťme si zápalky a hračme sa s nimi.“ — „Ej, veru to dobre bude,“ povie Ilka. — „Ale čože, keď mamka zápalky odpratala!“ — „Čo len to! vravi chlapec, veď ja viem, kde sú schované.“ A skutočne hneď vykultil plnú škatuľku zápalek. I počaly deti naradovane vše jedno, vše družie zápalkami po stene čiaraf, a smialy sa chutne, keď im to tak pukalo a svietilo. — Len tu raz Ďurko odhodí nedohorenú ešte zápalku — a rovno Ilka na sukničku. Deti to nezbadaly, — iba keď zrazu Ilka vykrikne od bolesti. Chytila sa jej suknička, prehorela, — a oheň pripekať jej na telo. Ďurko počal chytró oheň rukami hasiť, ale si ich tiež iba popálil. Kričali tedy obe deti na ratu. Na krik hneď sbehla sa čefad, a siuha chytró zahasil horiace hábky dievčafa. Ale čože, nešťastie už bolo hotové! Oheň tak bol popálil Ilku na tele, že následkom toho už na druhý deň v hrozných boľastach umrela. Ďurkovi tiež len zavela zahojily sa popálené prsty. — Nešťastné, nepočúvne deti!

53. Havran a liška. (Bájka).

Havran našiel kdesi kus mäsa. Naradovany vzal si ho do zobáka a vyletel s nim na vysoký dub. Šelma liška to videla, a v okamžení si i premyslela, ako ona toho havrana o mäso pripraví. — Priplichtí sa tedy až k dubu, a s úlisnou tvárou takto privraví sa havranovi: „Dobrý deň pán kmotor! ako že sa máte? — ej, ej, veď ste mi čo deň

krajší! Perie sa vám tak ligoce, že mi až oči slepí. Hádam niet ani na svete krajšieho vtáka, ako ste Vy. Len škoda, preškoda, že ste nemý! Ako že sa to stalo? Veď som vás ešte len nedávno utešene spievať počula!“ —

Havranovi sa takáto chvála veľmi zapáčila. Uveril hlupák i sám tomu, čo líška hovorila. Chcel sa tedy hlasom svojim pochváliť, a chytré rozzavil zobák, že bude spievať. Pravda, že mu mäso — hneď zo zobáka vypadlo. Líška len na to čakala a uchytiac mäso hneď si na ňom pochutnávala. Havran, s otvoreným zobákom — sa už len smutne na to díval. — Líška, keď si po chutnom mäse pysky pooblizovala, — takto riekla havranovi: „kmotorko! za to mäsko poviem Vám teraz toto naučenie; keď Vás kto bez príčiny a zásluhy chváli, vtedy Vás istotne chce oklamať. Dobré sa majte!“ Havran sa i mrzel i hanbil, ale od toho času už nikomu tak ľahko neveril.

54. Medveď a včely.

„Počujte ma včelky, ja som medveď veľký, hneď mi dajte mäd; ak nedáte, beda vám; celý dom vám rozbúram.“ Takto mumlal medveď u dubu, a včeličky strašili: „mum, mu, mú!“

Na mumlanie jeho včely: „bzu, bzu, bzú“ odpovedaly; od nás nedostaneš mädu; ale ak chceš, trochu jedu.“

Ale v pýche to nechápe medveď, na strom

len driape; hneď dlabu do mädu vstrčí, a na včely s hnevom vrčí: „Preč ztadialto včely! môj je už mäd celý.“

Tu sa včely naň vysypú, nos, jazyk mu hrozne štípu, tisnú sa mu aj do uší; medveď sa oháňa, srší. Leš darmo. Preč musel utiecť mu, mum, mú; a včely za nim: „bzu, bzu, bzú!“

55. Zima.

V zime sú už dni o polovicu kratšie a noci temer raz tak dlhé. Lístá zo stromov už opadalo, sprchlo. Kvieťa ani v zahradkách ani v poli už nevídať. Ani len trávička už nerastie. Pole je všade pusté, akoby vymreté. Ale ono to všetko len spí a odpočíva, aby na jar zas sa prebudilo, v novej čerstvosti pučilo, rástlo a potom zas novú úrodu prinieslo. — Napadol už sňah, a jakoby perinou zakryl poschodené siaťa, žeby ono cez zimu nevymrzlo. — Potoky a mláky sú zamrznuté a deti sa na ľade kľžu a sankujú. — Vonku je zima, ľudia kúria pece, a najradšej zdržujú sa v teplých izbách. — Ženičky a dievky cez zimu pradú a tkajú. Chlapi opatrujú statok a po večeroch zájdu si vše do súseďov alebo k rodine pobesedovať. A keď prídu zabíjačky, vtedy vidno, ako sa to všetko raduje z toho, čo Pán Boh požehnal. Kto v lete pilne pracoval, ten v zime núdzu netrpí.

Zimnie mesiace sú: december, január a február. Do zimy pripadajú radostné slavnosti vianočné,

aleho: symbolok narodenia Krista Pána. Vtedy s veľkou radosťou pripomínáme si tú veľkú lásku Otca nebeského, ktorou tak miloval svet: „ze Synu svojho jednorodeného dal, aby každý, ktož voľí v ňého nezahynal, ale mal život večný.“

„Dítly, buď nám tento deň Ťu radosťou zasväcení! Slavnosť táto naše ješ. Neb nám Buh doprál tá česť, že sbratril Syna svojho S námi narozeneho: Svet spasil posťaného.

Jezu, dítel priateli, Všech dobrý učiteli, Prijmi učiteľ veľký, Máš za své učeníky! Weď nás k svetlu moudrosti, k viere, lásce a etnosti, k večné w nebi radosťi.“

56. Elizeus a dieťky.

Prorok Elizeus byl lysý, to jest pleššivý. Jednou, když šel z města Jericha do Běthel, pacholata malá vyššedše z města beželi za ním a posmíwali se jemu volajíce: „jdi ti lysý! jdi lysý!“ Prorok ohledna se, zlořečil bezbožným detem ve jménu Hospodinovu. — Zhned vyskočily z blízkého lesa dvě medvědice, a roztrhaly z nich čtyřidšatero a dvě deti.

57. Na hrdných buď láskawý!

Želi kdo hrbatý, slepý, hluchý, nemý
 Mámli mu to za zlé míti,
 Neb z chyb těchto smích strojiti?
 To pouhé nešťěstí, žádná vina není!

Mítel' raději mi Bona unvaliti
 Že mám vudu četa zdrame:
 Na braten poť mě dnuvane
 Budem otem lářfu, třeřiti porřiti

58. Čím kto hřeší, tým trestaný býva.

Ide žobrák s krivou nohou o palici pitajúc. a chlapec sa mu ponáša, za nim sa tiež krivajúc. — Žobrák biedny nemá času na zlobiveca pozor dať, a kráča len cestou ďalej, by dač mohol vyzobrať. — Práve v ten čas tade ľudia na vozíkoch bežali, ktorí z ľútosti almužnu žobrákovi dávali. Ale chlapec len vždy väčšmi na žobráka dotiera, a zlobive sa do očí mu ponáša vyškiera. — Tu sa žobrák naň zaženie, lebo prišiel do ohňa, — chlapec chytrý, skočí, ale zrazu vbehne pod koňa. Kone tuho utekali, zastal sa im nedalo, a ten prišiel pod voz, kde mu pravú nohu zlámalo. — Posmieval sa žobrákovi, teraz je už sám krivý; tak posmešnosť zvykol trestať Hospodin spravедlivý.

59. Vtáčik na obloku.

Na obluku klepe: pik! pik!
 Otvorteže mi oblôčik;
 Veľmi sňaží, vetor duje,
 Zima, hlad ma zamorduje.
 Dobrí ľudia, miesta mi dajte,
 Som poriadny, o to sa nestarajte.

Do teplej ho razom chyžky dali,
 Aj potravu mu dost nosievali;
 Tam spieval a trávil niektorý čas.
 Leš slnce cez oblok keď hrialo zas,
 Smutný tam sedával — nemal viac reč,
 Keď mu otvorili, uletel preč.

60. Mravce a koník. (Bájka).

*Na slniečku vonku v zimnej chvíli
 mravce svoju potravu sušily. Príde
 poľní koniček a vraví: „budte dobrí,
 udelte potravu.“ Mravce k nemu:
 „A čo robil v lete?“ „Húdol som si a
 spieval po svete.“ „Keď sis húdol v čas
 roboty, teraz tancuj v dobe psoty!“*

61. Malá maškrtnica.

Zuzka, ináče dost poriadno dievča, — mala ten zlý zvyk, že rada maškrtila. Keď ju matka po niečo do komory poslala, tu ona hneď všetko, zvlášte sladké veci pokoštovala, pobabrala. Jedneho dňa reče matka deťom: dnes pôjdeme na dolný koniec ku starej mame; kto ale i zatiaľ nebude poriadny, ten ostane doma.“ Dietky sa zaradovaly, lebo k starej mame vždy radi chodievaly.

Popoludní, keď sa už mali sberať, podá matka Zuzke desiatnik a rečie: „skoč moja dievka, kúp mi za grajciar špendlíkov.“ — Zuzka bežala do sklepu, (bódu) a špendlíky kúpila. Boly tam ale, za sklom i všelijaké farbené cukríky, a tie Zuzke hneď nedaly pokoja. „Eh, húpala si: kúpim si z nich čo len za grajciar.“ — Ako húpala, tak i vykonala, a červený cukrik dost chytró smlsala. Keď doma matke drobné peniaze odovzdala, tá hneď zbadala, že je o grajciar menej. „Zuzka! — rečie matka — tu ti grajciar chýbä, kam si ho podela?“ Zuzka začervenala sa až po uši, a hľadiac do zeme odpovedala: „hádam som ho ztratila.“ — Matka ale už bola zbadala, že dievča má pery na červeno zafarbené. Preto prísny m hlasom riekla: „nuž veď tvoje zamalované ústa prezradzujú, že si si za chybajúci grajciar lakoty kúpila! Vidíš, nešťastné dieťa, kam ťa tvoja maškrtnosť doviedla! Teraz si nielen luhala, ale i kradla. — Zapamätajte si aj vy ostatní, že z maškrtníka býva luhár, a z luhára zlodej. Luháť a kradnúť je ale veľký hriech proti ľuďom i proti Bohu. Ty Zuzka ale, za pokutu — nepôjdeš teraz s nami k starej mame, a jestli sa ešte raz niečoho takého dopustiš, prisnejšie ťa potrescem“. Zuzka hneď s plačom prosila matku za odpustenie, a od toho času nikdy viac nemaškrtila, ani neklamala.

Z maličkého lháre býva starý zlodej:

Dítě! túto pravdu v srdci svém zachovej!

62. Dobré a zlé svedomie.

Niet nič horšie, ako, keď zlé svedomie pichá; za, nič lepšie, ako, keď svedomie pokoj dá. Veru, ja to musím vyznať, keď sa mi pridalo zlé urobiť niečo, to mi srdce obádatlo. Ale keď sa veriem v ničom zlom, to sladko padá: tichý pokoj na postieľku moja ma ukladá; i lekcia i modlitba chutí mi aj jedlo. Daj Bože, by tak mne i všetkým deťom sa vždy videlo! Moja duša musí bývať spokojná a tichá; a kto je zlý, nechže ho tam zlé svedomie pichá.

63. Človek. — Telo.

Keď som sa narodil, neznal som hovoriť; bol som nemluvňa. Teraz som dieťa, a už znám hovoriť. Dieťa je človek. Deti sú ľudia. Z detí, ak budú žiť, budú časom mládenčci alebo panny, pozdejšie chlapi alebo ženy, a na pokon starci alebo stareny. Človek má telo a dušu.

Hlavnie čiastky tela sú: hlava, väzy, driek, ruky a nohy čili údy.

Hlavu prikrivajú vlasy. Zpredku hlavy je tvár. Na tvári sú čelo, oči, líca, nos, ústa a brada. Po stranách hlavy sú uši. Oči chránene sú viečkami a obočím. V ústach sú zuby a jazyk. Na prednej strane drieku sú prse a brucho, na zadnej je chrbát. Na každej ruke a na každej nohe mám po päť prstov.

Rukami pracujem, nohami chodím. Očami vidím, pozerám: mám zrak. Ušami slyším: mám

čuch. Nosom čuchám (voním); mám čuch. Jazykom chutám; mám chuť. Celým telom cítim (čím); cítim (čím); mám cit (cítim) hmat. Zrak (slych, čuch, chuť a hmat) sú smysly.

64. Duša.

Keď vidím, slyším, voniam, chutám, cítim a pohybujem sa, to môžem len preto, že v tele mám dušu. Bez duše by oko nevidelo, ucho neslyšalo, telo necítilo a údy by sa nepohybovaly.

Keď chcem niečo povedať, ja si to najprv premyslím; ja môžem myslieť a hovoriť. Keď som v škole dobre odpovedal, vtedy sa radujem; keď sú mi otec alebo matka niekedy chorí, vtedy som smutný; ja môžem cítiť, — cítiť radosť alebo žalosť. V škole dávam pozor, lebo chcem pozorovať; to je dobre. Keby som nechcel, nedal by som pozor; to by bolo zle. Ja môžem teda chcieť dobré alebo zlé; ja mám ale chcieť vždy len to, čo je dobré a Pánu Bohu i rodičom milé.

Ja môžem hovoriť, — mám reč. Ktorú reč nás naučila matka, to je naša reč materinská. Moja materinská reč je slovenská. Ale ja môžem hovoriť aj inou rečou, na príklad maďarskou alebo nemeckou, — keď tým rečiam rozumiem. — Myslieť a hovoriť, cítiť a chcieť, to všetko môžem preto, že mám dušu. Dušu si vzdelávam, keď sa učím.

Dokiaľ je duša v tele, človek žije; keď sa ale duša s telom rozlúči, človek zomre. Mŕtvé

telo človeka pochováva sa do zeme, duša ale navracia sa ku Pánu Bohu, ktorý ju k nesmrteľnosti stvoril.

65. Príslovia a porekadlá.

Ani Pán Boh každému neuhovie.

Babka k babce, budú kapce.

Čo sa Janko nenaučí, to sa Jano nedoučí.

Dočkaj času, ako hus klasu. Dobrého mnoho ne-
býva.

Hlúposť nikde nič neplatí,

I vo Viedni ľudia biedni.

Jaký život, taká smrť. Jaký človek, taká reč.

Kto nemá v hlave, má v nohách.

Lepší dnes kus, než zajtra hus.

Múdry sa na cudzej škode učí.

Nenie všetko zlato, čo sa blyští.

O čom kto mnoho myslí, o tom sa mu sníva.

Poznáš vtáka po perí, a človeka po reči.

Ruka ruku umýva, aby obe byly čisté.

Sľuby sa sľubujú; blázni sa radujú.

Škoda s užitkom chodíva.

Tiché vody brehy podmývajú.

Ústa zatváraj, oči otváraj.

Vrana vrane oko nevydobe.

Zlá zelina nerada vyhynie.

Žiadna pieseň je nie tak dlhá, žeby jej nebolo
konca.

66. Hádky.

Čo chytáme za ucho vždy bez toho, žeby ho za-
bolelo?

Kolko vajec dá sa sjesť na lačný žalúdok?

Áká voda dá sa nosiť i v riedčici?

Štyria bratia sa naháňali po poli, a nikdy sa ne-
dohonili.

Či si už dakedy videl väžu z konopi?

Ktoré hlavy nikdy neplešivejú?

Ešte sa len otec rodí, a už syn po streche chodí.

Necíti, nežije, — a srdce mu bije.

Dve kukučky vedľa seba sedia, a jedna druhú
nevidí.

Som nevelká sladká guločka, v bruchu mi je
tvrdá kôstočka; deti mňa vždy s chuťou jedávajú,
vrabce ma tiež radi zobkávajú, — čo je to?

Na zemi lipa, na lipe konopa, na konope
hlina, na hline zelina a v zeline udenina, — čo
je to?

Vlasov nemá, — hrebeň nosí; čižmičky má, —
chodí bosý; ostrožky má, — neštrngá si, miesto
toho zaspieva si, — čo je to?

67. Zahanbený mudrák.

Pocestný šiel poľom popri dynisku. Pekné,
veľké dyne ležaly husto sem tam po dynisku.
Medzi drobným stebľom už z ďaleka bolo ich vidno.
Pocestný hľadiac na dyne, zrazu takto začne mu-

drovať: „ej, čiže to Pán Boh na opak sporiadali veď na takomto malom stebľe nemali by riasť dyne, ale iné, drobné ovocie. Dyňám a aj tekviciam lepšie pristalo by riasť na vysokom strome, napríklad na dube.“

Kračajúc povesť ďalej, prišiel k dubovej bore. Ustatý, chcel si v ehládku oddýchnuť. Lahnul si tedy pod vysoký dub a po chvíli zdriemnul. Naraz strhnuť sa silný vetor, a zrelé žalude začali husto z duba k zemi padať. Jeden z nich padnul driemajúcejmu povesťmu práve na nos, tak že sa mu hneď krú z nosa pustila. Prestrašený chytrý skočí na nohy, a utierajúc si zakrvavený nos rečie: „hľa, jako som ja nemúdre súdil o poriadku božom, hovoriac, že dyne a tekvice mali by riasť na veľkom dube! Keby teraz na miesto žalúda ľahká tekvica bola mi spadla na hlavu, či neležal by som už mŕtvý tu pod dubom? I z tohto vidím, že milý Pán Boh všetko múdre stvoril a sporiadal.“

68. Najväčšia mátoha.

Ešte posiaľ hlúpi o tom sa hádajú, že v dajedných domoch mátohy bývajú; nech sa jaký taký hrmot stane v mraku, dobre hneď nezhnú od strachu a ľaku. Často, keď len mačka po povale chodí, už si z toho sprosták strašidlá naplodí; a na ktorom dome v noci kuvik vreští, myslia, že tam iste smrť dakomu veští.

Ó bláznivi ľudia, čo sa takto plašia,
 a úcejakou pletkou sami seba strašia!
 Ale ja znám jednu strašnejšiu náčelníku,
 ku ktorej sa každý bojí zblhžiť nohu:
 hrózné to strašidlo, kam sa len doprače,
 či vo dne, či v noci, všade ľudia máce:
 búri, trepe všetko, že na širom svele
 strašnejšej obludy nikde nenajdete.

Kto je — chcete vedieť — toto mátožisko?
 Nik to inší, jako špatné kornelisko,
 ktorý z krčmy jako z hrobu von vychodí
 a najviac nešťastia medzi ľuďmi plodí.

69. Buď varovčivý!

Dvaja ľudkovia chodili po krajine sbierať milodary na vybudovanie nového kostola, lebo im starý bol zhorel. Raz v jednej osade vošli aj do domu bohatého gazdu. Bolo práve pod mračnom. Gazda stál na dvore a hrešil svojho sluhu, že nehal žinky na jarmách, prečo nedal ich na suché miesto. Cudzinci to počuli a riekli medzi sebou: „ej, sem sme nebárs dobre uhodili! Jako sa vidí, je tu gazda veľmi skúpy človek, — sotvi nám čo udelí“. — Gazda ale, akonáhle zočil prichodzieh, hneď ich vlúdne privítal a do chyže zaviedol. — Keď vyrozumel, v jakkej záležitosti k nemu prišli, hneď im vďačne dal dosť hodný peňažitý dar, a k tomu ich ešte i počastoval. Prichodzi nevedeli sa tomu dosť prenadiviť, a poďakujúc sa za dar

otvorene mu vyznali, že sa oni veru žiadnemu daru neúfali, počujúc, že pre takú maličkosť hrešil si sluhu svojho. Gazda sa len usmial, a takto im odpovedal: „Vidíte, priatelia moji! čo ste u mňa zkúsili, je len pamätanie na prislovia: kto si mála neváži, po mnohom nech nebaží; a kto grajciara nevaruje, ten k zlatému nikdy nepríde. Tak, keďby som i ja dosiaľ na každú maličkosť nebol dozeral, a aj malé veci i teraz si nechránil; veru kto zná, či by som Vám dnes bol mal z čoho na kostol udeliť“.

○ BOHU.

1. Boh, stvoriteľ sveta.

Mnoho pekných a užitočných vecí je na svete, ktoré ľudia už dávno z voľačoho shotovili a ešte i teraz vždy shotovujú. Pekné domy, krásne kostoly a rozličné umelé stroje stavajú a shotovujú ľudia z kamenia, dreva a železa; knihy robia z papieru, rozličné okrasy zo zlata a striebra, odev a obuv z plátna, vlny a kože, slovom: ľudia mnoho vecí vedia a môžu urobiť, — ale vždy iba z voľačoho, a nikdy nevedia ani nemôžu ani tú najmenšiu vec urobiť alebo shotoviť z ničoho.

Vidíme ale premnoho o veľa krásnejších vecí na svete, ktoré nikto z ľudí urobiť nemohol, — ani neurobil.

Slnce, mesiac, hviezdy, — zem, na ktorej bývame, a na nej hory a vody — kdeže sa tie vzaly? či asnaď samy od seba povstaly? Nie! aj tie boly učené a síce z ničoho. A ten, kto to všetko učinil, je Pán Boh. Voľačo z ničoho učiniť volá sa: niečo stvoriť. Pán Boh tedy stvoril, — a síce samým slovom svojim tento celý svet, a môže vždy činiť všetko, čo chce. On je všemohúci.

„Slovem Hospodinovým nebesa učinena jsou, a Duchem úst jeho všecko vojsko jejich“.

„Oni reku, a sláve sa, čo rozkázali, a poďte
všetci.“

„Nebo, čožkoli chce Hospodín, to činí, na nebi
i na zemi“.

2. Boh, múdry riaditeľ sveta.

Jasné slniečko na nebi, čo nám svetlo, te-
plotu a tak život dáva; mesiac a hviezdy na krás-
nehelasej oblohe nebeskej, ktoré všetky na ján
symetranom mieste svieľa; miliony tvorov zems-
skych, — to všetko svedčí: jak dokonale
krásne a múdre Pán Boh tento svet stvoril a
v ňom všetko sporiadal.

„Nebesa vypravujú slávu Boha silného a dlhé
ríku jeho obloha zvestuje“.

Pán Boh nielen stvoril nebo i zem, a všetko,
čo je na zemi, — ale sa aj stará a pečuje o
to, aby to všetko trvalo. On, čo stvoril aj chráni,
spravuje a opatruje. Bez jeho vôle nič sa v
svete nedeje. A to všetko Pán Boh môže preto,
že je všadeprítomný, a tak všetko vidí a vie:
je vševedúci.

„Boh není ďaleko od jednoho každého z nás.
Nebo ním živi sme a hýbeme sa i trváme“.

„Hospodín patre s nebe vidí všetky syny
ľudské“.

3. Boh, stvoriteľ a otec človeka.

Ten veľký a všemohúci Pán, ktorý vládne a
panuje na nebi i na zemi, — stvoril i nás ľudí.

Bôh stvoril nás k obrazu svojmu a tým prijal nás za rodinu. Je on tedy náš Otec, a my sme jeho deti.

Bôh obdaril nás rozumnou dušou zvláste maľo, aby sme ho poznali a tak vedeli, že je on Bohom a Otcom našim. Taktiež, žeby sme pod jeho otcovskou mocou múdre užívať vedeli všetko, čo nám na zemi v hojnosti na každý deň dáva. — Veru nevyslovne dobrý je ten náš Otec nebeský, keď nám túto krásnu zem a všetko, čo je na nej k užitku a pohodliu nášmu daroval! Za to máme ho vždy milovať, chváliť a oslavovať.

„Ó by človek to rozjímal, a dobre vseho užíval! nebo všecko jest pro neho; on pro Boha, ke cti jeho“.

„Rekl Buh: Učinme člověka k obrazu našemu, a ať panuje nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským, i nad hovady, a nade vsi zemi, i nad všelikým zemeplazem hýbajúcim se na zemi“.

„Dobrořeč duše má Hospodinu, a nezapomínej se na všecka dobrodini jeho“.

4. Poslušnosť k Bohu.

Ako dobré dietky radi a ochotne poslúchajú svojich rodičov, tak i my vďačne a ochotne konat máme to, čo nám náš nebeský Otec káže, — a nikdy nerobit to, čo nám On zakazuje. Pán Boh, ako laskavý Otec, verne miluje a požehnáva tých, ktorí jeho vôľu radi plnia; ale ako prísny

Otec aj tresce takých, čo ho neposlušnosťou hnevajú.

„Bůh odplatí jednomu každému podle skutků jeho“.

Pána Boha, hoc je on vždy všade přítomný, nikto z lidí nikdy nevidel. Ani my ho vidieť nemôžeme, lebo Pán Boh je Duch, ktorý sám od seba bol vždy od večnosti, je aj teraz a bude všade na nebi i na zemi až na veky. — Jestli až do smrti budeme jeho dobrými a pravými dieťkami; tedy nás potom pobere k sebe do neba, kde na jeho otcovskú tvár neprestajne hľadeť, a s ním v jeho nebeskom ráji večne bývať a radovať sa budeme.

5. Svět jest.

Svět jest, a tak i Bůh jest, jenž mu byt dal. Ten Bůh jest Duch. On na vlas zná všech nás a všem nám má byt znám. Má též od nás ctěn býti; však tak, jak sám chce mít. Já to znám, že ho ctít mám, Neb vše což mám, On mi dal sám, Buš mu tedy čest ze všech stran.

.6. Pád prvých lidí.

Adam a Eva boli prví ľudia na svete. Boh dal jim bývať v ráji, kde jim bolo veľmi dobre. Ale aj oni boli dobrí, nevinní a nesmrteľní. Mali všetkého hojnosť, a Boh dovolil jim všetko užívať a požívať. Len z jedného stromu zakázal jim jest.

Dokial tento zákaz zachovali, dotial bývali v ráji. Ale oni dali sa sviest od zlého ducha k neposlušnosti, a prestúpili ten zákaz boží. Pre to prestúpenie vyhnal jich Boh z rája. Avšak už vtedy zasľúbil poslať svetu Spasiteľa. Adamovi potomci boli tiež hriešni. Nechceli slúžiť jedinému pravému Bohu, ale oddali sa modlárstvu. Preto zničil Boh ten prvý svet skrz potopu. Len jediného Noacha i s rodinou zachoval pri živote.

7. Boh, riaditeľ osudov ľudstva.

Z potomkov Noachových jediný Abrahám bol bohobojný a spravедlivý. Tohoto oddelil Boh od bezbožných, a dal mu zem Kananejskú, aby tam z potomkov jeho vychoval si národ dobrý a jemu poslušný. Ako Abrahám, tak bohobojný bol i syn jeho Izák, a Jákob, syn Izákov. — Jákob prijal od Boha meno Izrael, a potomci jeho Izraelskými sa menovali.

Jákob mal dvanástich synov. Jedneho z nich, menom Jozefa, predali bratia z nenávisti do Egypta. Ale Boh to tak na dobre obrátil, že Jozefa pre jeho bohobojnosť obdaril i múdrosťou, a pre túto múdrosť povýšili Jozefa v Egypte na veľikú hodnosť. Jozef potom i otca svojho i bratov k sebe povolal. Z dvanástich synov Jakobových rozmnožil sa potom v Egypte národ Izraelský.

Tento národ za dlhé časy veľmi mnoho trpeť musel v Egypte od pohanov. Ale to sám Boh do-

pusťil mu rpeť, aby ho poevičel a potom tým ľahšie k sebe priviedol. — Keď už toho utrpenia dosť bolo, poslal Boh skuku svojho Mojžiša, aby národ Izraelský z Egypta nazpät do zeme Kana-nejскеj vyviedol.

8. Vydanie zákona.

Aby národ Izraelský po völi Božej chodil znal, vydal mu sám Boh skrze Mojžiša zákon na hore Sinai, a ten zákon je:

Dešatero Božích přikazani.

- I. Nebudes mítí Bohaw jiných přede mnou!
- II. Newezměš jména Pána Boha svého nadarmo!
- III. Pomni, abys deň swáteční swětíl!
- IV. Ťti otce svého i matku svou, abys dlouho žil na zemi!
- V. Nezabiješ!
- VI. Nezešmíluiš!
- VII. Nepokradeš!
- VIII. Nepromluwíš proti bližnímu swému křiwého swědectwí!
- IX. Nepožádáš domu bližného svého!
- X. Pluiž požádáš manželky jeho, ani služebníka, ani děwky, ani wola, ani ošla, ani ničehož, což jeho ješť.

Summa vat zákona Božieho jest: „Milovať
budeš Pána Boha svojého z celého srdca svojého, a
ze všetkých duší svojích, a ze všetkých mŕtvíc svojích, i ze všetkých
síľ svojích: a bližního svojého, jako sebe samého.“

9. Boh, vychovávateľ a tešiteľ.

Zákonom skrze Mojžiša vydaným vychovával
Hospodin národ Izraelský skrze kňazov, prorokov
a kráľov. Ale ľud ten časom zas len odpadnuť od
jediného pravého Boha a oddal sa modlárstvu.
Preto dal ho Boh znovu pod moc pohanov, ktorí
národ ten do zajatia a do otrockej služby odvieďli.
Zle, veľmi zle bolo národu tomu. Ale i v tom
jeho súžení potešoval ho Boh zaslúbeniami o Spa-
siteľovi. Tieto zaslúbenia pripomínali a nimi národ
potešovali mnohí mužovia boží, jako: kňaz Samuel,
kráľ Dávid, a proroci Izaiáš a Jeremiáš. Čo Moj-
žiš o Bohu Otci, a proroci o príchodu zaslúbeného
Spasiteľa učili, ako aj iné príhody národa od
stvorenia sveta, to spísané je v knihách, ktoré
Starým Zákonom menujeme.

10. Boh Syn, Spasiteľ.

Konečne slutoval sa Boh nad veľkou biedou
ľudského pokolenia, a poslal mu toho zaslúbeného
Spasiteľa a Vykupiteľa Ježiša Krista.

Ježiš Kristus, podľa božstva svojho od Boha
Otca od večnosti zplodený — podľa človečenstva

narodil sa z Márie panny v Betleme, a vychovaný bol v Nazarete. — V tridsiatom roku počal učiť a pripravovať ľudí, aby rozumeli vôli božej, ktorá chce svet spasit'. — Na potvrdenie svojej božskej lásky a moci konal mnohé a veľké divy. — Boh Otec bol ale už ľudstvo pre veľké hriechy k večnej smrti odsúdil. Ježiš Kristus vzal všetky pokuty ľudstva dobrovolne na seba, a trpel i umrel zaň na križi, aby každý, kto v neho verí, nezhynul, ale mal život večný.

Ježiš však nezostal v hrobe, ale na tretí deň vstal z mrtvých, ukázal sa svojim učedníkom, a sľúbil jim poslať Ducha Svätého. — Na štyridsiaty deň po svojom z mrtvých vstaní vstúpil do neba, odkiaľ jednúc vo veľikej sláve príde, aby súdil živých i mrtvých.

11. Boh Duch Svätý, posvetiteľ.

Aby ľudia na tomto svete tak dobrí a pobožní byť mohli, ako to sám Syn boží na sebe ukázal, tedy Ježiš na desiaty deň po svojom na nebe vstúpení poslal na učedníkov toho zasľúbeného Ducha Svätého. Ten Duch Svätý pripomínal učedníkom všetko to, čo Ježiš mluvil a učil, a viedol ich po svete tak, ako ich sám Kristus bol poslal: „Jdauce po všem svete, učte všetky národy.“ Preto menovali sa apoštolmi čili poslancami.

12. Cirkev obecná kresťanská.

Apoštolovia, vedení Duchom svatým — učili, krstili na vieru Kristovu a shromažďovali ľudí veriacich z celého sveta do jedného spolku. — A ten spolok veriacich je svatá cirkev kresťanská. — V tejto cirkvi vychováva Duch svatý všetkých, ktorí sa mu viesť dajú, skrze vieru v Krista — pre život večný. A preto celá cirkev Kristova vyznáva túto vieru všeobecnú kresťanskú:

Verím w Boha Otca, všemohoucího Stvořitele nebes i země.

Verím i w Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána nášeho; jenž se počal z Ducha Svatého; narodil se z Marie panny; trpěl pod Pontským Pilátom; ukřižován umřel i pohřben jest; zstoupil do pekla; w třetí den wstal z mrtvých; wstoupil na nebesa; sedí na pravici Boha Otce všemohoucího; odtud přijde souditi živých i mrtvých.

Verím w Ducha Svatého, swatou církev obecnou, swatých obcování; hříchů odpustění, těla z mrtvých wzkříšení a život večný. Amen.

Čo Kristus Pán učil a konal, to spísali jeho učedníci a apoštolovia. Pisma tie spolu menujú sa Nový Zákon.

13. Šírenie sa náboženstva kresťanského.

Kresťanské náboženstvo šírilo sa pôsobením Ducha Svatého čím ďalej tým viacej, tak že i do

našej miljej vlasti sa dostalo. Naši predkovia boli kedysi tiež pohanía a modlári. Ale už roku Pána 863. grécky cisár Michal, poslal k nám dvoch v Písme svaťom sbehlých a pobožných braťov, Cyrilla a Metoda. Títo, preložiac Písmo svaťe čo nášho materinského jazyka, viedli ľud ku poznaniu jediného pravého Boha, a pokresťanili predkov našich v krátkom čase. — Pozdejšie, roku toľž tisícého po narodení Krista Pána, Štefan prvý kráľ uhorský, stanúe sa tiež kresťanom, zrost tohoto náboženstva zmužile a horlive napomáhal.

14. Ježiš a dieťky.

Bol jeden chlapec, a viacej takých nikdy ne-
 bolo ani nebude. Bolo mu meno Ježiš. Jeho otec
 bol sám Pán Boh, jeho matka bola pauna Mária.
 Tento Ježiško, bol tak dobrý, tichý, pobožný, po-
 korný, poslušný, pravdomluvný, láskavý, ako žia-
 den iný chlapec na tomto svete. Ale preto, keď
 veľkým narástol, a išiel do sveta, tedy Pán Boh
 celému svetu a všetkým ľuďom na zemi a všet-
 kým anjelom na nebi povedal takto: „Tento Ježiš
 je môj milý Syn, v ktorom sa mi zaľúbilo, toho
 všetci na svete počúvajte!“ To nikdy nikoho tak
 nenazval Pán Boh, len Ježiša. — A preto, že
 taký bol ten Ježiš, ako nikto na svete, tedy mu
 daroval Pán Boh, Otec jeho celé nebo i celú zem
 a všetky veci na nebi i na zemi.

Ale mu daroval nadovšetko ľudí všetkých a

zvlášť všetky deti, ktoré boli, ktoré sú a ktoré budú. A daroval mu je na to, aby je on sám na svojej dobroty tak vychovával, vyopatroval a vyháňal, aby aj ony, tak ako on, boli deti Boží. Jeho Otca a mali s ním život na nebi i na zemi. — A dokiaľ Ježiš ako muž už veľký žil na svete, žil len pre deti a pre ľudí; a keď zomrel,tedy zomrel nie sám pre seba, lebo mu zomrel nebol potreba; ale zomrel za deti a ľudí hriechnych, on sám svätý. — Preto ho aj Boh Otec jeho skriesli a do neba k sebe vzal, za to, že tak deti a ľudí rád videl a že za nich žil a zomrel, aby sme vedeli a videli, že keď budeme dobré deti, tak ako on chce nás mať, že i my za ním do neba prideme.

Ktoré dieťa kresťanské to tak vie,tedy to dieťa má kresťanské svedomie, a keď s tým rastie, narastie tiež na syna božieho a dcéru božiu, a bude mu dobre i na tomto svete i na budúcom po smrti.

„Vechte diteť jít ke mně, prawi Syn Boží jěm; neboť mají díl u mně a já jsem jejich Pán: za něť já také jsem, aby byly špařeny, w jvěm z Panny naroženi deřátkem učiněm.“

15. Wypowěde Břřma řwateho.

Slowo Křřtowo jeřř slowo Boží. Takto prawi Pán Křřtus, Syn Boží.

„Břřh duch jeřř, a ti řterřž ře jěmu modřři, w duchu a w prawdě muřřejř ře modřřiti.“

„Bůh láska jest, a kdož w lásce přebýwa, w Bohu přebýwa a Bůh w něm.“

„Totot jest ten věčný život, aby tebe samého pravého Boha a toho, kteréhož si poslal Ježíše Krista poznali.“

„Nebo neposlal Bůh Syna svého na svět, aby odsoudil svět, ale aby spasen byl svět skrze něho.“

„Hledejte nejprv království Božího a spravedlnosti jeho, a jiné vše bude vám přidáno.“

„Všefcko, cožbyšste chtěli, aby vám lidé činili, to i wy činte jim.“

„Nechte dítě jíti ke mne a nebraňte jim: nebo takovýchť jest království nebeské.“

„Nebe a země pomínou, ale slova má nikdy nepomínou.“

„Amen, amen pravím vám, že kdož slovo mé slyší a věří tomu, kterýž mne poslal, má život věčný.“

„Ja jsem vzkríšení i život, kdož věří ve mne, byť pať i umřel žiw bude.“

„Bázeň Hospodinowa jest počátek umění.“

„Dítě, poslouchajte rodičů svých w Pánu: neboť jest to spravedlivé. — Cti otce svého i matku: toť jest přikázání první se zaslíbením, — aby dobře bylo tobě, a abyš byl dlouhověký na zemi.“

„Více slyší poslouchati Boha než lidí.“

„Pobožnost jest ke všemu užitečná, a má i nyníšního i budoucího života zaslíbení.“

„Blahoslaveněji jest dáti, nežli bráti.“

„Hněvejte se a nehřešste, slunce nezapádej na hněwivost wáši.“

„Synu můj! jestližeby te namlouvali hříšníci, nepřivoluj.“

„Po všechy dni, synáčku, na Pána Boha nasseho pamatuj, a zurnyšlně nehřeš a nepřestupuj přikázani jeho.“

„Kdo umí dobře činiti, a nečini, hřích má.“

„Svět pať hyne i žádost jeho; ale kdož čini vůli Boží, tent trvá na věky.“

Modlitby.

Ve jméno Boha Otce, i Syna i Duchy Swatého. Amen.

Kannie.

Minula noční hodina, Pokleknouc na kolena, Ve jménu Otce i Syna, Těž i Duchy Swatého, Všech jednoho Hospodina.

Tebet my, Otče, prosíme, Keď nás twým Swatým Duchem, Ať před tebou nehřešime, Dejž, ať tento celý den k twé cti a chwále stráwime.

Ó Bože, za twou ochranu, nám té noci profazanou, wděčnou myšli tě sláwime, powinné díky činime. Rač nás také tohoto dne od wšeliké wěci škodné lástkawě zamarowati, a nassim pracem žehnati. — Učiň, ať jen to myslime, mluwime, také činime, coby se tobě libilo a nám spasitelné bylo. Waruj nás od hřichu wšeho, potěš w zármutku každého, a po zdejšsim žiwobyti rač nás k sláwe powýššiti. Amen.

Albá, Dvoe milý! Jo tuto raanu chvilu volám, rozjím te, vyšíljs mne, prošim tě. — Dary duchů kážeš mlej do srdce mého: bázeň Páně, moudrošť, křádkovitou poslušnost. — Dej, co tělu, dušji, nám všěckým přislújí. Bázeň dábla zleho i nástroje jeho. — Anjelum svým přikáz, všěck přsi ty Pán Buh náš, by nás šřechali, na rukách nosili, warowali pádn, dnes i dšvati každou, a do věčné říšje wnesli před Bezššje. Amen

Bred wnučowaním.

Bože, dej t dílu dšivnosti, síly a prozřetelnosti; šlechť myšl má i wri práci t tobě často se obráci. Amen.

Wěcný Bože! rač mi dáti, bych tě mohl prawě znati, přikázani twá plniti a pobožně žiwu býti. Dej mi prospawal w umění t mému štěstí a špajeni, wým roděním t potěšeni a t twé šlawy rozššřeni. Tak oštožim w twé milosti w časnosti i we wěčnosti. Amen.

Šo wnučowaní.

Dobrotiwý Bože! dakujeme ti za každé dobré naučení, které šme dnes wo šškole počnli. Šrdečne ta prošime, daj nám síly t tomu, aby šme si každé dobré naučení zapamátali a dša neho ša šprawowali. Amen.

Tys náš winný šmen, Páne, Wšy twé ratolesti: Dej, aš w tobě zruštáme, šijie t twé šibosti: Duchem swým nás poššlúj w prácech, jenž t twé chwále šlenži, a potom daruj žiwot w wěčné šlawě.

Pred jedennim.

Epste Bože, z tve milosti máme pokrmení a žiadosť! Das je hodné používať, na to nezabovomniati: ze nám je Da všiecky dawaš, všiecky tvorý požehnavoš; a De úmrne si a piše: ten jako boží tvor žije. Amen.

Príjd Ježíssi, buď hostem našim a požehnej nám i tento darom twým, kiere z tve štredrošli uživati budeme: pro milosrdenštwi tve a lásku twou požehnany Pane, na wěky wěkůw. Amen.

Bo jedení.

Pokrmení, nápojem sme nasýceni a časnyimi wěcmi zde obdareni; z tohož děkujeme, Bože, tve milosti: rač nás sýtiti chlebem wěčnym z wyššosti. Amen.

Jezu, tvoje nasýtenie nech nám bude na ctenie ewej wěčnej sýtosti, z daru twojej milosti. Amen.

Wěčernie.

Když je beru na mé lože, Tebe prosím milý Bože! Umysl mne ráčil hájiti, Odpočinuti popřiti. Amen.

Koc ješt přede dweřmi, Tmy obkličuji zemi: Príjd k nám, ó Ježíssi, Swětlo twé at náš těšši! Ulebs ty, ó Ježíssi, To swětlo neslepšši. — Když usnu, ty mne braň, Když usnu we jměnu twém, Wě oddechnuti chraň, A rei k stwizeni, Amen: Tu šilnou wiru mám, Bes wěrný strážce šam.

Modlitba dietok vôbec.

Tobě, Bože můj, dekuji, i můj život obětuji, ježš mi skrz mé rodiče dal, — dejž, bych v tom milost tvou uznal. — Dejž, ať rodičové moji mne v ctnostech cvičí v pokoji: mně pak dej srdce poslušné, ať vždy činím, co jest slušné. — Vše, čemu mne oni učí, a co činiti poroučí, dej konati s ochotností, ne s reptáním, s omrzlostí. — Pomož příkladu svatého Jezu Krista, Syna tvého, ze vši moci nasledovat, a mé rodiče milovat. — Abych tak podle slibů tvých, dobrým dítkám učiněných, došel požehnání tvého časného, také věčného. Amen.

Pieseň pred skúškou.

Jako: Kdo jen na Boha atď.

1. Ó Bože! již my tu stojíme V spanilém věku mladosti. Počet vydati se strojíme Z umění, mravů, pilnosti: Buď s námi, jak s Kristem v chrámě, My též za Otce tě máme.

2. Tys Otec náš, a z té studnice Tvoji lásky a milosti, Dala nám dítkam tvá pravice Dary života, moudrosti. Ach, nad to školské umění Na světě pokladů neni!

3. Přijď, a zjev se ó drahý Kriste, Ty outlých dítek příteli! Pomáhej nám na tomto místě, Aby svědkové videli: Že sme tvé milostné dání Nevzali bez požehnání.

Pieseň po skúške.

Jako: Zlatého slunce atd.

1. Podte, poklonte se Pánu S námi matky, otcové! Bůh byl s námi v tomto stánu, Podte o rodičové! Vzdejmež díky vděčné, Bůh dobrý jest věčně: Z jeho lásky my jen máme To, co dobrého již známe.

2. Bůh ostríha školy, chrámy, On zdržuje vrchnosti; Všecko jest jen jeho dáni, Co nám v naší mladosti Dali pestounové, Cirkvní otcové: Bez škol, učitelů není Pro človečenstvo spasení.

3. Ach zůstávej Otče s námi V cirkvi svaté i dále! Otvírej nám školy, chrámy, Ať zrůstáme k pochvale Cirkvi, obci, vlasti, — Vzdal všeliké strasti; Ať v mládeži cirkev kvete, A v cirkvi nebe na světě!

Sláva budiž Bohu Otci, i Synu i Duchu Swatému; jakož byla na počátku, tak buď i nyní i vždycky i na věky věkůw. Amen.

Kis magyar olvasókönyv.

1887.

Magyar olvasási gyakorlatok.

é = é.

én, né-ni, mér, év.

mi, ver, rév, rét, in-ni, ón,
vér, rí, mér-ni, ér-ni, vár, rom,
rá-ma, vén, u-ram nem né-ma.
ma-rí már ír. an-na varr. a
né-ne mér.

ö, ő.

öt, őt, töt, ő-vöm, lö.

te, itt, öl, él, lé, e-rő, vő, ol-
ló, á-lom, te-tő, te-me-tő, méz,

kő. ö-kör, rőf, rő-fög, tiz több
 mint öt. a víz nem méz. ez
 az őz é-rez. a mol-nár ő-ről.
 az ö-kör bög. a fé-reg mo-zog.
 a ta-ní-tó ta-nít. az ór ő-riz.
 a fer-ge-teg zu-hog. a vo-nal-
 zó nem gör-be.

ü, ú.

üt, üü, hü, ö=nyü, ü=nyü.

vad, düh, hid, bor, bot, bőr,
 nád, fül, mű, üt, üt-ni, tür-ni,
 tü-re-lem, hám, hó, hát, ül,
 ül-lő, há-ló, dér, üdv, láb, ve-
 réb, ür, üz-let, i-lo-na hú. a
 hol-ló ma-dár. a mar-ha he-
 ver. az ó-ra üt. pál füt. ma-ri-
 tű-vel varr. a fű a ré-ten nő.

Š = S.

vés, sár, vas, hős, ás, sas.

has, só, vés, sir, mos, süt, hús,
kas, ka-kas, hü-vös, á-só, vá-
ros, bor-só. a kor-só új. a jég
sí-ma. a vas-út zö-rög. a né-
ni si-et a var-rás-sal. a vá-ros
za-jos. a far-kas e-rős. a la-
pát la-pos. a fal vas-tag. az
is-ko-la ma-gas. a kés é-les. a
pék süt. a ka-kas ku-ko-rí-
kol. nap-pal dol-go-zunk, est-
ve pi-he-nünk.

C = CZ.

*czél, lec, pi-arcz, czérna,
duc.*

láncz, czi-cza, arcz, czi-pő,

czomb, bércz, táncz, ut-cza,
 ke-men-cze, czu-kor, ré-cze. a
 ru-ha rán-czos. az e-czet e-rős.
 a pin-cze hü-vös. az e-gér
 czin-czog. a czi-ne-ge kis ma-
 dár. la-czi ki-lencz é-ves. a
 ku-ko-ri-cza sár-ga. a láncz
 zö-rög. a kés a-czél-ből van.

Č = CS.

*ács, rács, csűr, kulcs,
 ki-lincs.*

csőr, csúcs, csi-ga, csont, kecs-
 ke, pi-pacs, cse-rép, pa-pucs,
 böl-cső, ka-la-pács, ka-lács. a
 csen-gő cseng. a csir-ke csi-pog.
 a mécs ég. a csi-kó fut-kos.

a ma-rancs sár-ga. a fecs-ke
re-pül. a csil-lag csil-log. a
csip-ke bo-kor. a cső ke-rek.

S = SZ.

csz, cse, szo, szcm, szc=na.

száj, sző-lő, csősz, vá-szon,
szü-ret, fé-szek, sze-ren-cse,
szám, szán, szív. a mész fe-
hér. a szőr szű-rős. az ősz
kel-le-mes. a sző-lő é-des. a
szal-ma szá-raz. a szív do-bog.
a pa-raszt szánt. az asz-talt
az asz-ta-los ké-szí-ti. a né-
ma nem be-szél. a sze-ren-
csét-len szo-mo-rú.

đ = gy.

71.

*egy, úgy, légy, ma-gyar,
megy.*

ügy, hegy, vágy, begy, gyölcs,
négy, jegy, rongy, gyár, völgy,
ü-rügy, gyü-rü, gyü-szü. an-
gyal. a tű he-gyes. a víz meg-
fagy. a völgy szűk. a han-gya
szor-gal-mas. a gyap-ju pu-
ha. a hagy-ma csi-pös. a kol-
dus gyer-mek ron-gyos. a gyü-
möles é-rett.

ň = ny.

*iny, nyár, nyelv, nyelk,
nyáj.*

nyer, hány, nyelv, nyolecz,

nyúl, a-rany, le-ány, ke-mény,
 ké-mény, bá-rány, kony-ha,
 kö-tény, pe-cse-nye, asz-szony,
 sze-gény. a nyár me-leg. a cse-
 res-nye pi-ros. az a-rany drá-
 ga. a fény vi-lá-gos. a le-ány
 gyen-ge. a nő-vény zöld. az
 a-nya nyá-jas. a könyv hasz-
 nos. a jó gyer-mek szó-fo-
 ga-dó.

t̄ = ty.

*a-tya, bá-tya, tyúk, fá-
 tyól.*

pinty, ponty, korty, konty,
 kár-tya, csen-ge-tyű, haty-tyú,
 hár-tya. a ri-gó fü-työl. a tyúk

ka-par-gál. a kez-tyü me-le-
get tart. a pa-tyo-lat gyolcs.
a ku-tya u-gat. az é-gő gyer-
tya vi-lá-gít. a bé-ka ku-ru-
tyol. az ó-ra ke-tyeg. a kis
le-ány pi-tye-reg. a-tyám gon-
dos. bá-tyám bátor.

l = ly.

ily, oly, moly, hely, mely,
mely.

fo-lyó, vá-lyu, go-lyó, kon-
koly, hü-vely, ki-rály, hó-lyag,
su-lyok, gu-lyás, ge-reb-lye,
puly-ka, kas-tély. a gó-lya
ván-dor ma-dár. a ba-goly hu-

hog. a fo-lyó foly. a bog-lya
 esű-esős. a pá-va ke-vély. a
 na-dály vér-szo-pó fé-reg. az
 i-bo-lya jó sza-gú. a me-nyét
 kár-té-kony ál-lat. a go-lyó
 göm-bő-lyű. a gó-lya re-pül.

ž = zs dž = dzs.

*rizs, zsin, zsalu, zsu=zsí,
 zselé.*

zsold, rozs, ró-zsa, zsi-nór,
 pa-rázs, mor-zsa, dé-zsa, zsá-
 moly, zsi-zsik, lán-dzsa, zsá-
 lya, o-zson-na, jó-zsef, zsi-dó,
 törzs. a rozs a zsák-ban van.
 a da-rázs szúr. a ró-zsa pi-ros.
 a rizs ga-bo-na. a zsem-lye

sü-te-mény, a fin-dzsa e-dény,
 a zsá-moly a-la-csony, a mo-
 zsár-ban má-ko-t tör-nek, zsó-fi
 ku-ko-ri-czát mor-zsol.

É, Ö, Ő, Ü, Ű.

Elek, Eva keresztnevek. Emberré
 a munka, Istené az áldás. Ősszel édes
 a szőlő. Ottó és Ödön sétálnak, Orbán
 özet lött. Oszkár ősz óta iskolába jár.
 Űllön ütök a vasat, Az üröm keserű.
 Űres erszény nem ér semmit. Ulrik
 ügyesen ír. Öreg embert tisztelni kell.
 Örzi gabonát gyűjt. Öcsém gyöngy-
 virágot szedett. Az ürge fürge. Űgetnek
 a huszárok.

C = Cz. Č = Cs.

Czukrot ne rágj, elrontja fogadat.
 Czernával varrunk. Anna szegény leány.

Csúfolódní nem illik. Csendesen ülj!
 Bálint kerékgyártó. Czukorrágás gyer-
 mekszokás. Dávid vendéglős. Cseppen-
 ként a hordó is megtelik. Ferencz lovat
 hajt. Fülöp gazdálkodik. Cserjén terem
 a mogyoró. Czeczilia imádkozik. Czeg-
 léd magyar város.

Š = S. S = Sz.

Sok beszédnek sok az alja. Sok
 kicsi sokra megy. Hét nap van egy
 hétben. Száz szónak is egy a vége. Szü-
 leinket tisztelni kell. Otthon jó lakni.
 Károly ügyes rajzoló. Segítsünk a szü-
 kölködő embereken! Szalmából gyéké-
 nyeket fonnak. Szeresd felebarátodat!
 Vilmos iparkodó fiú. Sötétben ne ol-
 vassatok! Samunak új könyve van.

Đ = Gy.

György és Gábor jó testvérek. Gyak-
 ran gondolj a jó Istenre! Isten min-

dent lát. János mindig tudja leczkáját. Gyula is szorgalmas tanuló. Ilka tisztán tartja könyveit. Ki nem mer, nem nyer. Kis szikrából nagy tűz is támadhat. Gyermekek, tiszteld atyádat! Pálnak új ruhája van.

Ĺ = Ly. Ń = Ny.

Lyukas korsóval nem lehet vizet meríteni. Nyáron érik a gabona. Nem mind arany a mi fénylik. Mari hangosan felel az iskolában. Nyugtán dicsérd a napot. Lisztből kenyeret sütnek. Üres tálból nem lehet jóllakni. Nyelvünkkel izleljük az ételeket. Légy istenfélő!

Ť = Ty. Ž = Zs.

Tyúk és kakas szárnyasak. Tyúktojásból kel ki a csirke. Zsuzsi a konyhában mosogat. Zsindelylyel fedik a

háztetőt. Róza ügyes varrónő. Zsófi gondos leány. Tíz tízes egy forint. Zsiga huszár-katona. Péternek új könyve van. Éretlen gyümölcs árt az egészségnek. Zsízsik a lencsében szokott lenni.

19.

A galamb *madár*. A tehén emlős *állat*. A csuka *hal*. A hernyó *bogár*. A gyík *hiüllő*. A pióca *féreg*. A ribizke *bokor*. A fű *növény*. Az árpa *gabona*. Az alma *gyümölcs*. A rózsza *virág*. A fűrész *szerszám*. Az asztal *bútor*. A ház *épület*. A kabát *ruha*. A hús *étel*. A víz *ital*. Marcsi *fiú*. Judka *leány*. Az atya *férfit*. Az anya *asszony*.

20.

A rózsza piros. A falevél zöld. A liszt fehér. A korom fekete. A méz édes. Az eczet savanyú. A szivacs puha. A kő kemény. A toll könnyű. A vas nehéz. A kapa tompa. A kés éles. A kunyhó alacsony. A ház magas. A deszka vékony. A fal

vastag. A vonalzó keskeny. A tábla széles. A kerék kerek. A könyv szegletes. A kályha meleg. A jég hideg. A gödör sötét. A szoba világos.

21.

A gyermek kicsiny. A legény nagy. A fiú erőtlen. A férfi erős. Zsuzsi takaros. Iona lusta. A fivér egészséges. A nővér beteges. Péter makranczos. András engedelmes. A szolgáló szorgalmas. A szolga rest. A leány fiatal. Az anya öreg. János csendes. Gyuri pajkos. A tanonc hű. A segéd ügyes. A néne gondos. Mari hanyag. Mihály figyelmes. Pál szórakozott. A koldus szegény. A kereskedő gazdag. Az Isten jószágos. Az Isten mindentudó.

22.

A fiú tanul. A leány ír. A tanuló figyel. A kereskedő árul. A béres szánt. A szabó varr. A szakácsné főz. A szolgáló sepreget. A kocsis hajt. Az atya gondoskodik. A tanító tanít. A tanuló tanul. Az ács farag. A kerékgyártó fűr. A kőműves épít. Az asztalos fűrészsel. A napszámos kapál. A katona harczol. A madár repül.

A hal úszik. A féreg csúszik. A hernyó mászik.
 A ló fut. A nyúl szalad. A tehén kérődzik. A
 kutya ugat. A macska nyávog. A kakas kuko-
 rikol. A béka kurutyol. Az egér czinczog. A
 fülemile énekel. A varju krákog. A lúd gágog.
 A malacz visít.

23.

Az olló, a zár, a kulcs, a kés, a kalapács és
 a kasza vasból vannak készítve. — Az ágy, a
 szék, az asztal, a pad, a tábla, az ablakráma, a
 fogas és a zsámoly fából vannak készítve. —
 A kabát, a nadrág és a mellény pósztóból, —
 az ing, a szoknya és az abrosz vászonból van-
 nak készítve. — A keztyű, a czipő, a csizma
 és a lószerszám bőrből vannak készítve. — A
 könyv, az irka, a térkép és a bankó papirosból
 vannak készítve.

ÖLVASMÁNYOK.

I. Az iskola.

A hová mi tanulni járunk, az *iskola*. Iskolába járni nagyon szeretek. Az iskola épület, mert építve van. Az iskola-épületben van a *tanterem*, Négy *fala* van a tanteremnek. Azonkívül van egy *ajtaja* és több *ablaka*. A sarokban a *kályha* áll.

A tanteremben vannak: *padok*, *logasok*, *polczok*, *asztal*, *szék*, *szekrény*, és *állandó*. Ezek iskolai *bútorok*.

Az állandón áll a nagy fekete tábla; a falon vannak olvasótáblák és térképek. Mi tanulók a padokban ülünk és tanulunk. A tanuláshoz használjuk: az irkát, a tentát, az írót, a tollat, a vonalzót, a krétát, a palavesszőt és a palatáblát. Ezek taneszközök.

2. Az emberi test.

Mikor születtem, sem jární, sem beszélni nem tudtam. *Csecsemő* voltam. Most gyermek vagyok. A gyermek *ember*. Én is gyermek vagyok. A gyermek *fiú* vagy *leány*. A fiúból *férfi* lesz, a leányból pedig *asszony*. Az embernek van teste és lelke.

Az én testem főrészei a *fej*, *nyak*, *derék* vagy *törzs*, két *kéz* és két *láb*.

Fejem felső részét a *haj* fedi. Fejemen elül van az *ábrázatom* vagy *képem*. Fejem két oldalán van a két *fülelem*. A képe men van a *homlokom*, két *szemem*, két *orezám*, *orrom*, *szájam* és *állam*. Számban vannak *fogaim* és a *nyelvem*. Fejem és a vállam közt van a *nyakam*. A törzsön hátul van a *hát*, elül a *mell* és a *has*. Két kezem és két lábam mindegyikén *öt ujj* van.

Kezemmel írok, rajzolok, vágok, szóval: *dolgozok*. Lábaimmel *járok*. Szemeimmel *látok*. Füleimmel *hallok*. Orrommal *szagolok*. Nyelvemmel *ízlelek*. Számmal *beszélék*, *eszem*, *iszom*, Egész testemmel *érezem* vagy tapintok.

3. A lélek.

Hogy látok, hallok, érzek s mozoghatok, azt azért tehetem, mert testemben a *lélek* él.

Ha valamit mondani akarok, azt előbb meggondolom, tudok tehát *gondolkozni* és *beszélni*. Ha az iskolában jól feleltem, akkor örülök: ha ódes szülöm néha beteg, akkor szomorú vagyok: tudok tehát *érezni*, és pedig örömet vagy bánatot. — Szüleim s tanítóim iránt engedelmes vagyok, mert nekik engedelmeskedni *akarok*, s az úgy jól van: de ha nem akarnék, nem engedelmeskednék, s az már tölem rossz volna.

Én akarhatom tehát a jót vagy a rosszat; de nekem mindig csak azt kell akarnom a mi jó és Istennek s szüleimnek kedves.

Gondolkozni és beszélni, érezni és akarni csakis azért lehet az embernek, mert van lelke. A lélek akkor művelődik, ha az ember tanul.

A lelket nem lehet látni. Míg a lélek a testben van, addig az ember *él*; de ha a lélek

a testből eltávozik, az ember *meghal*. A meghalt embert halottnak nevezik. A halottat eltemetik, a lélek pedig visszatér a jó Istenhez.

4. A ház.

A ház is épület. A háznak van egy vagy több szobája, pitvara, konyhája, kamarája és pinczéje. Ezek a ház részei.

Házunknál van *udvar*, és az udvaron kút, szin, magtár, istálló és ólak. — Az istállóban lovak és tehenek vannak; az egyik ólban juhok, a másokban sertések, a harmadikban pedig pulykák, libák, tyúkok és kacsák laknak. A galambok az eresz alatt fészkelnek.

Éjjel, mikor mi alszunk, házunkat és udvarunkat éber, hű kutyánk őrzi; a kártékony egeret pedig szemes macskánk pusztítja.

Udvarunk mögött *kert* van. Anyám ott zöldséget veteményez. Terem ott: ugorka, saláta, hagyma, petrezselyem, bab és sárgarépa. Néném meg virágokat nevel benne. Virit ott tulipán, ibolya, rezeda, rózsa, szegfű és sok más szép és illatos virág. Van még kertünkben egynehány

alma-, körte-, cseresznye-, meggy-, barack- és diófa. Atyám ültette és benemesítette. Már mind terem. Én a kertben igen szeretek időzni. Mikor szabad időm van, nagy örömmel segítek atyámnak a fanemesítésnél, anyámnak pedig az öntözésnél és a gyomlálásnál.

5. A család.

Édes atyám és édes anyám az én *szüleim*. Én az ő gyermekük vagyok. A szülők gyermekeikkel egy *családot* képeznek. Testvéreim is vannak. Fiatalabb testvérem az én *öcsém*, ha leány *hugom*. Idősebb testvéremet *bátyámnak*, ha leány *nénémnek* nevezem.

A családról gondoskodik a *családfő*. A mi családuknak édes atyám a feje. Ő gondoskodik mindnyájunkról.

Édes atyám és anyám szülei az én *nagyszüleim*. A nagyszülőket az egész család tiszteli. A szülők sok jót tesznek velünk. Élelmet és ruhát szüleink adnak. Ők küldenek minket az iskolába. Ha betegek vagyunk, ők ápolnak. *Szüleinknek* ezért hálával tartozunk.

Én szeretem szüleimet. A rossz gyermek nem fogad szót szüleinek. A rossz gyermeket senki sem szereti és az Isten is megbünteti.

Testvéreimet is szeretem. Kisebb testvéreimet nem bánitom. Nagyobb testvéreimnek engedelmeskedek.

Vannak olyan gyermekek, kiknek szülei meghaltak. Azek *árvák*. A jó Isten nem hagyja el az árvákat.

A családhoz tartoznak a *cseléddek* is. A jó gyermek a cselédekkel is szépen megfér és becsüli őket.

„Légy jó fiú, az édes jó szülőt
Szeresd, tiszteld és gyámolítsad őt!
Vedd vállaidra félig terheit
S meglásd fiam, az Isten megsegít!”

6. A helység.

Az emberek a házakat közel egymáshoz építik. A mi házunk mellett is vannak más házak. Több ház együtt egy *házsor*t képez. A kik egy házsorban házunk mellett laknak, azok *szomszédaink*. A mi házsorunk átellenében van a másik házsor. Két házsor együtt *utczát* alkot.

Több utca együ^{tt} *helységet* képez. A kis helységet *falu*^{nak} nevezik. A nagy helységet *város*^{nak} hívják. Falun a házak többnyire alacsonyak. A házak falai vályogból vannak rakva. A falusi házakat szalmával, náddal vagy zsindellyel fedik be.

A városnak sok utcája van. Az utcák ki vannak kövezve. Az ilyen utcán alig szokott egy kis sár lenni. Városban a házak nagyobbak, és eséréppel vagy zsindellyel vannak befedve.

A helységben legnagyobb épület a *templom*. A templomnak tornya is van. A toronyban vannak a harangok és az óra. A harangok szava templomba hív össze minket. A templomban a lelkész úr az Isten igéjét hirdeti és magyarázza a hívőknek.

A helységben sok ember lakik. A kik egy községben laknak, azok a helység *lakosai*, vagy polgárok. Minden helységben van *előljáróság*. Az előljáróság ügyel arra, hogy a helységben rend és béke legyen. Ki polgártársát bántalmazza, azt az előljáróság megbünteti. Az előljáróknak minden jóra való polgár engedelmeskedik.

7. Ország. Haza.

A mi lakóhelyünk körül más helységek is vannak. Sok helység együtt *megyét* képez. Sok megye együtt *országot* alkot. Azon országnak, melyben mi lakunk, *Magyarország* a neve. Ez nekünk édes *hazánk*. E hazában születünk, szüleink is itt élnek. Mi ezen kedves hazának fiai vagyunk. Hazánk, mint édes jó anyánk mindnyájunkról egyformán gondoskodik. Bölcs törvényeivel igazgat s véd bennünket. *Ezért mi hazánkat szivünkben szeretni tartozunk.*

Édes hazámat én is szeretem. A ki a hazáját igazán szereti, az jó *hazafi*. A jó hazafi engedelmeskedik a haza törvényeinek. Ő szívesen áldoz hazájára. Érette mindent oda ad, amit Istentől kapott. Szükség esetén saját életét is odaadja a haza boldogságáért.

Az országnak is van atyja és feje. Ez a *király*. Az országhoz és királyhoz halálig hű maradok.

8. Az idő.

Az időt a nap járása szerint nevezzük meg. Napkeletkor van *reggel*; naplementekor van *este*.

Mikor a nap az égboltozaton legmagasabban áll, akkor van *dél*. Reggel és dél között van *dél-előtt*. A dél és az este közti idő a *délután*. Reggeltől estig tart a nappal, estétől reggelig pedig az *éjszaka*.

Az időt az *óra* mutatja. Minden órán *számlap* van. A számlapon egy körben tizenkét szám van. A számokat a két *mutató* mutatja. Az órában *kerekek* vannak. A kerekeket a *rugó* vagy az *inga* forgatja. Ezek mozgatják a két mutatót. Az óra mutatja, hogy az idő telik. Az órák és a napok mulnak egymásután. A gyermek sem marad mindig egyforma. Idővel felnő és nagy ember lesz belőle. A felnőtt ember sokat dolgozik, hogy öregségére megéljen. — „Most még érzed erődet, Ki tudja mi vár? Ne vesztegesd idődet: Az idő eljár; Mit elvégezhetsz ma, Ne halaszd el holnapra.“

Hét nap egy *hetet* tesz. A hétnek napjait így nevezik; Vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombat. Vasárnap ünnepnap. Akkor templomba megyünk. A többi hat napon dolgozunk.

30—31 nap tesz egy *hónapot*. Tizenkét hónap pedig egy *évet*. A hónapok nevei a következők: januárius, februárius, márczius, április, május, június, július, augusztus, szeptember, október, november, december.

Az első hónap január. Január első napja *újév*. Az utolsó hónap december. Decemberben van a kedves karácsoni ünnep. A husvétünnep márcziusban vagy áprilisban szoktak lenni. Pünkösd többnyire júniusban van.

Az egész évet felosztjuk még négy évszakra is. Ezek: *tavas*, *nyár*, *ősz*, *tél*.

9. A tavasz.

A tavasz a legszebb évszak. A nappal hosszabb lesz s a nap melegebben süt. A hó és a jég elolvad. A földbe vetett magvak kikelnek. Zöld fű nő a mezőn. A fák leveleket és virágokat hajtanak.

Megérkeznek a vándormadarak is. Kélepe a gólya, csicsereg a fecske. Az állatokat kihajtják a legelőre. — Az emberek is hozzáfognak a munkához. A földműves újra beveti

a földet. A helységektől megkezdődik az építkezés. — Tavaszi hónapok: márczius, április, május.

10. A nyár.

Tavaszi után jön a *nyár*. Nyáron a nap forróbban süt, mint tavasszal. Nyáron gyakran *villámlik* és *dörög*. A nyári eső felfrissíti az embereket és növényeket. A kertekben megéri a *gyümölcs*. A cseresznye, eper, körte és sárga barack jó gyümölcs. Lassanként megérnek a *gabonakalászosok* is. Az érett kalászosokat levágják. Ez az *aratás*. A learatott gabonát kékékbe kötik és vontatókba vagy keresztbe rakják. A vontatókat és a keresztteket a *szérvőre* hordják. A szérvőn lovakkal nyomtatják vagy géppel *csépetik*.

A nyár hónapjai: június, július, augusztus.

11. Az ősz.

Nyár után jön az *ősz*. A napok rövidülnek. A fák lombjai elsárgulnak s a földre hullnak. A vidám madarak elköltöznek. A körte, alma,

dió már megérttek. A szőlőfürtök is érettek. Az érett fürtökből kádban kinyomják az édes mustot. A mustból lesz a bor. Az emberek mindent betakarítanak. Téli ruhát szereznek a közelgő hideg napokra. Az ősznek is három hónapja van. Ezek a következők: szeptember, október, november.

12. A tél.

Télen sokszor nagyon hideg van. Az emberek meleg ruhába öltöznek. A szobában fűtenek, hogy meleg legyen. A víz megfagy a nagy hidegben. Eső helyett hó hulldogál, és befedi a földet. De mulatságot is hoz a tél. A gyermekek tanulás után csúszkálnak és korszolyáznak a sima jégen. Előszedik a szánkókat és vígan szánkáznak a havon. Télen van a karácson is. Ez a gyermekek legkedvesebb ünnepe. A jó gyermekek örömmel éneklük a szép karácsoni énekeket.

„Jövel Jézus, várva várunk,
Te vagy a mi erős várunk,
Bús szivünknek vidítója,
Életünknek táplálója.“

13. A két kecske. (Mese.)

Két kecske találkozott egy keskeny hídon. — A híd alatt sebes víz folyt. Egymásnak ki nem térhettek, mert a híd keskeny volt. — Vissza menni meg egyik sem akart. — „Eredj vissza, én öregebb vagyok“ — kiáltja az egyik. „Én meg elébb jöttem a hídra, enyém az elsőség.“ Így felelt a másik.

Egy darabig feleseltek. Végre összecsaptak s mindketten a vízbe estek.

14. A vadgalamb és a szarka.

(Mese.)

A vadgalamb megkérte a szarkát, hogy tanítsa meg a fészekrakásra. Ebben a szarka nagy mester. Olyan fészket tud csinálni, hogy a héja nem férhet hozzá. A szarka elvállalta a tanítást. Fészek-rakás közben mindig mondogatta: „Csak így, csak úgy! csak így, csak úgy.“ A vadgalamb erre mindig így felelt: „Tudom, tudom, tudom.“

A szarka hallgatta ezt egy darabig. Utoljára

megharagudott: „Hát tudod, eszmáld!” s ott hagyta a megkezdett fészket.

A vadgalamb nem tudta befejezni a fészket. Azután sem tanult többet ebből a mesterségből.

15. Arany versek.

Kérjed Isten segedelmét
 Bolgaidnak kezdetén.
 A kitől jön minden áldás,
 Minden nagy jótétemény.

Isten után szüleidet
 Szeressed és tiszteljed.
 Hogy sokáig élj a földön
 S boldogságod fölleljed.

A mit megtehetsz ma,
 Ne halaszd el holnapra:
 Hiszen holnap más dolgod lesz
 S mai napod csak kárba vesz.

Tiszteljed az öregeket.
 Megbeesüld a nagyokat:
 Kinek-kinek visszamérik
 A mit másnak osztogat.

16. Imák.

Reggeli ima.

Hozzáel feliászkolom	Vezesse szent karod
Öh Isten, jó Atyám!	Ma is gyermekedet.
Te őrzél engemet	Hogy el ne tévessze
Keményos éjszakán.	Igaz ösvényedet.

Tanulás előtt.

Nevedben, Istenünk, Urunk,
 Ismét tanuláshoz fogunk,
 Nyujtsad áldásodat, kérünk,
 S légy munkánkhoz szent vezérünk. Amen.

Tanulás után.

Hála neked jó Istenünk!
 Vigán lehet haza mennünk,
 Hogy munkánkat jól végeztük,
 Szívünk s lelkünk mivelhettük.

—

Add, hogy a mi jót tanultunk,
 Őthon is meglássék rajtunk:
 Jó szülőink örömére,
 Szent neved dicsőségére. Amen.

Esteli ima.

A nap lemegy, az éj beáll,
Álom jó szememre ;
Jó Istenem, viselj gondot,
Alvó gyermekedre.

Add, veszély nélkül aludjam,
Karjaid között nyugodjam ;
Adj csendes éjt szülőimnek,
Adj csendes éjt mindeneknek. Amen.

Egyszeregy.

1 szer 1 az 1	4 szer 4 az 16	7 szer 7 az 49
2 " 2 " 4	4 " 5 " 20	7 " 8 " 56
2 " 3 " 6	4 " 6 " 24	7 " 9 " 63
2 " 4 " 8	4 " 7 " 28	7 " 10 " 70
2 " 5 " 10	4 " 8 " 32	
2 " 6 " 12	4 " 9 " 36	
2 " 7 " 14	4 " 10 " 40	8 szor 8 az 64
2 " 8 " 16		8 " 9 " 72
2 " 9 " 18	5 ször 5 az 25	8 " 10 " 80
2 " 10 " 20	5 " 6 " 30	
	5 " 7 " 35	
	5 " 8 " 40	9 szer 9 az 81
	5 " 9 " 45	9 " 10 " 90
	5 " 10 " 50	
3 szor 3 az 9	6 szor 6 az 36	10-szer 10 az 100
3 " 4 " 12	6 " 7 " 42	10 " 100 " 1,000
3 " 5 " 15	6 " 8 " 48	10 " 1,000 " 10,000
3 " 6 " 18	6 " 9 " 54	10 " 10,000 " 100,000
3 " 7 " 21	6 " 10 " 60	10 " 100,000 " 1,000,000
3 " 8 " 24		
3 " 9 " 27		
3 " 10 " 30		

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	
XI.	XII.	XIII.	XIV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.	XIX.	
		20.	50.	100.	500.	1000.			
		XX.	L.	C.	D.	M.			

O B S A H

1. Zvezky	1
2. Zvezky	1
3. Vlny	1
4. Časok	1
5. Hranok	1
6. Hranok	1
7. Skalsky	1
8. Skalsky	1
9. Dvad' rokov	1
10. Dvad' rokov	1
11. Dvad' rokov	1
12. Dvad' rokov	1
13. Dvad' rokov	1
14. Dvad' rokov	1
15. Dvad' rokov	1
16. Dvad' rokov	1
17. Dvad' rokov	1
18. Na ulici	1
19. Večer	1
20. Pieseň večerná	1
21. Modlitba večerná	1
22. Poriadny chlapček	1
23. Nedela	1
24. Dvanásťletý Ježiš v chráme	1
25. Boží chrám	1
26. Dvor a domáce zvieratá	1
27. Mudrujúca myš. (Bájka)	1
28. Osada, obec, dedina, mesto	1
29. Krajina, vlasť	1
30. Modlitba za vlasť	1
31. Zem	1
32. Voda	1
33. Obloha nobeská	1
34. Povetrie	1
35. Čas. Deň, večer a noc	1
36. Týždeň	1
37. Mesiac, rok	1
38. Jar	1
39. Zahrada	1

21. Právo a zákon	37
22. Právo a zákon	37
23. Právo a zákon	37
24. Právo a zákon	37
25. Právo a zákon	37
26. Právo a zákon	37
27. Právo a zákon	37
28. Právo a zákon	37
29. Právo a zákon	37
30. Právo a zákon	37
31. Právo a zákon	37
32. Právo a zákon	37
33. Právo a zákon	37
34. Právo a zákon	37
35. Právo a zákon	37
36. Právo a zákon	37
37. Právo a zákon	37
38. Právo a zákon	37
39. Právo a zákon	37
40. Právo a zákon	37
41. Právo a zákon	37
42. Právo a zákon	37
43. Právo a zákon	37
44. Právo a zákon	37
45. Právo a zákon	37
46. Právo a zákon	37
47. Právo a zákon	37
48. Právo a zákon	37
49. Právo a zákon	37
50. Právo a zákon	37
51. Právo a zákon	37
52. Právo a zákon	37
53. Právo a zákon	37
54. Právo a zákon	37
55. Právo a zákon	37
56. Právo a zákon	37
57. Právo a zákon	37
58. Právo a zákon	37
59. Právo a zákon	37
60. Právo a zákon	37
61. Právo a zákon	37
62. Právo a zákon	37
63. Právo a zákon	37
64. Právo a zákon	37
65. Právo a zákon	37
66. Právo a zákon	37
67. Právo a zákon	37
68. Právo a zákon	37
69. Právo a zákon	37

O B o h u.

1. Boh, stvoriteľ sveta	49
2. Boh múdry riaditeľ sveta	50
3. Boh, stvoriteľ a otec človeka	50
4. Poslušnosť k Bohu	51
5. Svět jest	52
6. Pád prvých ľudí	52
7. Boh riaditeľ osudov ľudstva	53
8. Vydanie zákona	54
9. Boh vychovávateľ a tešiteľ	55

III

	<i>Strana.</i>
10. Boh Syn, Spasitel	55
11. Boh Duch svaty, posvetitel	56
12. Cirkev obecna krestanska	57
13. Sirenje sa nabozenstva kr.	58
14. Jezis a dietky	58
15. Vypovede Pisma svateho	60

M o d l i t b y.

Rannic	61
Pred vyučovanim	62
Po vyučovaní	62
Pred jedením	63
Po jedení	63
Večernie	63
Modlitba dietok vôbec	64
Pieseň pred skúškou	64
Pieseň po skúške	65

Kis magyar olvasókönyv.

Olvasási gyakorlatok	66—8
--------------------------------	------

O l v a s m á n y o k.

1. Az iskola	81
2. Az emberi test	82
3. A lélek	83
4. A ház	84
5. A család	85
6. A helység	86
7. Ország. Haza	88
8. Az idő	88
9. A tavasz	90
10. A nyár	91
11. Az ősz	91
12. A tél	92
13. A két kecske. (Mese)	93
14. A vadgalamb és a szarka. (Mese)	93
15. Arany versek	94
16. Imák	95—96
Egyszeregy	97

